Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 52/53 (1191/1192) ГОД XXIII БЕЛАСТОК 24-31 СНЕЖНЯ 1978 г. ЦАНА 60 гр.

* ✲ *

Усё знаёма,
дaўно вядома:
экран вячэрні,
дыханне дома,
і голас кожнай
кранутай рэчы,
фінал ласкавы
хвілінных спрэчак,
сняданне з кавай
і хлебам свежым;
каханне, быццам
піво і ежа?..
Бунтуе сэрца
ў звыклым крузе,
каб асвяжыцца
у завірусе,
ў завірусе,
у звоне лета
ліхой спакусай,
бядой сустрэтай.
І схамянуцца
у міг апошні
праўдзівым, дужым,
але не пошлым...
На яве, ў думках
дамоў вяртанне —
ужо, як свята,
цяпер спатканне
з усмешкай любай,
з паглядам скосым
і арэолам
сонцавалосым.
Яна іскрыцца
нязгаснай зоркай,
каб закахацца
чарова звонка.

Аляксей Русецкі

Снег і спакой... І толькі далёка-далёка за беласнежнай дымкай — вёска Крулёвы Мост.
Фота В. Рудчыка.

ПОШУКІ І ЗДЗЯЙСНЕННІ

З гушчы народнага

Калі б нехта сказаў, што шлях беластоцкай музыкі да высокага майстэрства быў доўгі ці цяжкі, гэта было б недакладнасцю. Возьмем некалькі фактаў. У 1954 г. у Беластоку паўстае невялікі інструментальны калектыў. Не вылучаўся ён асаблівымі якасцямі з дзесяткаў падобных музычных згуртаванняў з іншых гарадоў і найчасцей мястэчак. Але беластоцкім музыкам проста пашанцавала: імі дбайна заапекаваліся мясцовыя ўлады, прыхільна прыняло грамадства. У 1958 г. яго ўзначальвае энергічны кіраўнік і дырыжор Ян Куляшэвіч і дзякуючы працавітасці ўжо праз тры гады калектыў ператвараецца ў Беластоцкі сімфанічны аркестр. Узровень яго ўвесь час няспынна расце, і ў 1969 г. ён ужо пачуўся на сіле штогод праводзіць у Беластоку Агульнапольскі фестываль музыкі і паэзіі з удзелам самых выдатных салістаў, камерных ансамбляў, філармоній, оперных і балетных тэатраў з усяе Польшчы і з заграніцы. І беластоцкія музыкі аказаліся на вышыні заданняў: фестывалі сталі значнай падзеяй у культурным жыцці ўсяе нашай краіны. Гэтае дасягненне было ўсяго толькі чарговай ступенькай у павышэнні мастацкага ўзроўню нашых інструменталістаў. Але гэты далейшы рост ужо звязаны з іншай постаццю. У 1971 г. прыязджае ў Беласток і ўзначальвае Беластоцкі сімфанічны аркестр **Тадэуш Хахай.**

— Як гэта выйшла, што я стаў музыкам? — мой размоўца, дырэктар Беластоцкай філармоніі Т. Хахай на хвіліну задумваецца. — Ведаеце, зусім не будзе перабольшаннем, калі скажу, што выйшаў я з самай гушчы народнай музыкі. Мой дзед быў замілаваным вясковым скрыпачом. Зухаватым вясковым музыкам быў і мой бацька Аляксандр, ён і стаў маім першым настаўнікам музыкі. Будучы дванаццацігадовым шпукам, у 1941 годзе, я ўжо так рэзаў на скрыпачцы ці на гармоніку на розных вяселлях ды забавах аж шыбы ў вокнах звінелі. Пасля вызвалення я адразу паступіў у гімназію ў Красным

Ставе і адначасова пачаў наведваць музычную школу першай ступені. І не мог наракаць на вынікі, нават першая рэцэнзія на маю ігру была пахвальная.

Але на самай справе не ўсё даставалася так лёгка. Кожную жыццёвую ўдачу яму даводзілася здабываць аграмаднай працай. Ён, напрыклад, зранку вучыўся ў агульнаадукацыйным ліцэі, вечарам наведваў сярэднюю музычную школу, знаходзіў час весці школьны духавы аркестр і яшчэ меў сілу, каб ігрой на вальторні ў Люблінскай філармоніі зарабіць сабе на жыццё! Гэтае ўменне адпаведна выкарыстаць кожную хвіліну свайго часу асталося ў яго на ўсё жыццё. У 1952 г. ён дасканала здае конкурсны экзамен у дырыжорскі клас Варшаўскай вышэйшай музычнай школы. Яшчэ будучы студэнтам першага курса ён ужо кіруе мастацкім калектывам пры Галоўным праўленні Таварыства польска-савецкай дружбы, а на наступных курсах працуе кіраўніком Ансамбля песні і танца Корпуса ўнутранай бяспекі ў Варшаве. Ад сваіх слаўных настаўнікаў-прафесараў Т. Вільчука і В. Бярдзяева ён навучыўся многаму, але найбольш пачарпнуў з уласнай працы, пошукаў, вопыту. Як аднаму з самых лепшых абітурыентаў Т. Хахаю ў 1956 г. была дана магчымасць абараніць свой дыплом, дырыжыруючы канцэртам Нацыянальнай філармоніі ў Варшаве. Ужо з дыпломам ён падаўся ў родныя бакі: спачатку некаторы час працуе ў Люблінскай аперэтцы, а потым — дванаццаць год другім дырыжорам Жэшоўскай філармоніі і адначасова педагогам у жэшоўскай сярэдняй музычнай школе.

— Не, не, я не здрадзіў народнай музыцы! — як быццам у адказ на маё нямое пытанне пра лёс яго юнацкіх захапленняў усклікае Т. Хахай. — Хоць у Жэшове ў мяне было па вушы занят каў і апрача іх я часта ўдзельнічаў у розных курсах па павышэнню дырыжорскага, так сказаць, рамясла, я ўсё ж знайшоў час і для яе. Доўгі час я кіраваў народным ансамблем песні і танца „Лясавякі" ў Сталёвай Волі і мы разам перажылі мноства вельмі прыемных хвілін у часе працы і канцэртаў па ўсёй Польшчы і заграніцай. Займаўся я

(Працяг на стар. 4)

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

Бацікі Сярэднія

У якую пару года не завітаеце вы ў гэтую вёсачку, што знаходзіцца ў якіх шасці кіламетрах на ўсход ад Сямяціч, з левага боку шашы на Мілейчыцы, заўсёды зачаруе вас нейкая асаблівая маляўнічасць і ўтульнасць тутэйшых ваколіц. Вяршыні пагоркаў чубяцца кучаравым сасняком, на схілах расселіся самотніцы грушы-палёўкі, а ў самым нізе між пахілых вербаў уецца безыменная блакітная рачулка з залатым пясчаным дном. Над ёй зімой на ледзяных залівах шалеюць дзеці. Вясною звоняць рознагалосым рэхам прачы гаспадыняў, што палошчуць розныя пасцілкі ды ходнікі. Улетку святочнымі раніцамі там ды сям параскіданы грамадкі мужчын, якія нібы наглядаюць коней на пашы, а так па праўдзе, то сядзяць сабе на беражку, дзеляцца навінамі ды перакідваюцца жартамі. Толькі ўвосень жоўтыя лодачкі вярбовага лісця імчацца пад свіст сырога ветру некуды ўніз, у нязведаную бясконцасць, нагадваючы ўсяму жывому пра няўмольны закон праміпання. А прамінула тут многае.

Яшчэ не так даўно бацікоўскія жанчыны, калі на вячэру захацелі пачаставаць сваю сямейку свежай рыбай, бралі сякі-такі кашэль, падаваліся на рэчку і як бач прыпол рыбы набіралі, пры гэтым вышэй калена рэдка калі загольвацца мусілі. На ракаў нават і глядзець не хацелі, гэтае паскудства адно мяшчанам у Сямяцічы прадаваць вазілі. А цяпер не то што ні табе рыбкі і ні рака, але нават і жабы пераваліся, а буслы за мышамі па палях, бы каты, ганяюцца! Але не толькі такое прамінула. У назве ўрочышча **Курганка** затаілася нейкае водгулле пра нешта дагістарычнае, хоць бацікоўцы доўгі час звозілі туды з палёў каменне. Але нават і ў гэтым звычаі ёсць нешта з колішніх звычаяў. У месцы, званым **Дамбітка,** некалі ляжала шмат вялікіх каменняў-валуноў, а на адным з іх відneў выразблены знак крыжа і яшчэ нейкія незвычайныя ні то рысы, ні то літары. На жаль, каменні былі паколаты, вывезены і следу па іх не асталося, хіба адно здагадка старэйшых сялян, што пад тым знакаваным каменем быў закапаны вялікі скарб. Шведскі „патоп" і тут пакінуў свой адбітак: назву ўрочышча **Потрах** бацікоўцы выводзяць ад таго, што быццам бы ў гэтым месцы шведскія войскі далі сваю апошнюю бітву. Але хіба ж наймацней урэзаўся ў памяць самых даўніх тутэйшых сялянскіх родаў: **Барысюкаў, Блашчукаў, Дэмчукаў, Леанюкоў, Мудзляў, Рыжкоў і Турчукаў** колішнія ўладальнікі Бацікаў і іншых навакольных вёсак ды аграмадных лясных масіваў графы Цяцерскія. Пры выхадзе з паншчыны адвялі яны сялу самыя няўраджайныя, усланыя каменнем палеткі. Некалькі пакаленняў бацікоўцаў змагаліся з гэтай камяніцай, вывозячы яе на крушні, закопваючы ў ямы, прадаючы на пабудову дарогі з Сямяціч у Мілейчыцы і чыгуначнай лініі з Гайнаўкі ў Седльцы. А каменняў амаль што не памяншалася, і доўгі час верылі бацікоўцы легендзе, быццам каменні растуць знутры зямлі.

Апошняя вайна ўспамінаецца перш за ўсё як час адважнага рэйду па акупаваным немцамі паўднёвым Падляшшы легендарнай партызанскай арміі генерала **Каўпака.** Яна прайшла і па тутэйшых ваколіцах, сеючы паніку сярод акупантаў і ўздымаючы на духу тутэйшае сялянства. А пасля ўжо нядоўга трэба было чакаць прыходу вызвалення Савецкай Арміяй.

І час пабег хутчэй і інакш. У палацовых пакоях графаў Цяцерскіх абсталяваўся прэвенторый для дзяцей, якім пагражаюць сухоты. Бацікі прынялі гэта вельмі прыхільна, і кожны адчуваў патрэбу паспяшацца з дапамогай блізкім ім істотам, бо ў асноўным дзецям рабочых і сялян з розных мясцовасцей Беласточчыны. Многія знайшлі там сталую працу. Іншыя падаліся на працу ў Сямяцічы, на чыгунку. І мо таму на нейкі час тутэйшыя палеткі, хоць і не пуставалі, але перасталі быць цэнтрам увагі бацікоўцаў.

У апошнія гады ўсё ж наступілі перамены. У вёсцы вырастае ўсё болей прасторных мураваных дамоў, разліча-

(Працяг на стар. 4)

ШТО НОВАГА?

ЗАГАДКА АГАТЫ КРЫСЦІ

Ва ўсіх раманах англійскай пісьменніцы Агаты Крысці чытачу рана ці позна даюцца адгадкі самых заблытаных тайнаў і злачынстваў. Але ў жыцці самой пісьменніцы да тэтага часу застаецца няясным і інтрыгуючым адзін эпізод. У снежні 1926 года Агата Крысці, ужо тады вядомая пісьменніца, нікога не папярэдзіўшы, знікла з дому. Да пошукаў была прыцягнута паліцыя. Толькі праз адзінаццаць дзён прапаўшая была знойдзена ў маленькім пенсіянаце на адным з ціхіх марскіх курортаў. Яна жыла там пад выдуманым імем. Аб прычынах свайго знікнення Крысці так нікому і не сказала.

Пісьменніца Кэтлін Тынэн паклала гэту гісторыю ў аснову біяграфічнага рамана „Агата". У снежні павінны пачацца здымкі аднайменнага фільма. Але вось ці пачнуцца? Справа ў тым, што дачка Агаты Крысці ўзбудзіла іск супраць аўтара рамана і прадзюсера фільма, заявіўшы, што яны не маюць права выкарыстоўваць імя нябожчыцы з мэтай нажывы без згоды наследнікаў. Працэс па гэтай справе пачаўся ў канцы верасня.

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

180 гадоў назад

24 XII 1798 нар. Адам Міцкевіч.

115 гадоў назад

24 XII 1863 пам. Уільям Тэкерэй, англійскі пісьменнік.

85 гадоў назад

26 XII 1893 нар. Я. Цікоцкі, беларускі савецкі кампазітар, народны артыст СССР, адзін з заснавальнікаў прафесійнай музычнай творчасці ў БССР.

60 гадоў назад

27 XII 1918 выбухнула Вялікапольскае паўстанне.

30 XII 1918 адкрыўся I з'езд Камуністычнай партыі Беларусі.

1.I.1919 Часовы рабоча-сялянскі ўрад Беларусі абнародаваў маніфест, які абвяшчаў Беларусь суверэннай Савецкай Рэспублікі і дэкляраваў поўнае вызваленне беларускага народа ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту.

50 гадоў назад

1 I 1929 была адкрыта Акадэмія навук БССР.

35 гадоў назад

1 I 1944 у Варшаве па ініцыятыве ППР была створана Краёвая Рада Нарадовая (КРН). Вызначыла яна палітычныя і сацыяльна-эканамічныя асновы народнай Польшчы.

25 гадоў назад

27 XII 1953 пам. Юльян Тувім, польскі паэт.

20 гадоў назад

2 I 1959 — пралёт Месяца аўтаматычнай міжпланетнай станцыі „Месяц-I". Першы штучны спадарожнік сонца. (СССР).

15 гадоў назад

25 XII 1963 пам. Марцыянна Фарнальская, дзеяч польскага рабочага руху, маці Малгажаты Фарнальскай.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 28 zł. 80 gr. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 2556. Nakład 7.800 egz. N-4

У дзіцячым садзе ў вёсцы Лукаўляны (калгас „Авангард") Гродзенскага раёна.
Фота А. Перахода.

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

БУДУЮЦЦА КОМПЛЕКСЫ

Будаўніцтва буйных сельскагаспадарчых вытворчых комплексаў разгорнута ў Барысаўскім раёне.

Заканчваецца будаўніцтва птушкафабрыкі ў саўгасе „Вяляцічы" на паўмільёна качак у год. У саўгасе „Гвардыя" хутка будзе здадзена ў эксплуатацыю першая чарга качкафабрыкі. Будаўнікі пачалі ўзводзіць цяплічны камбінат закрытага грунту ў саўгасе „Стара-Барысаў", дзе круглы год будзе вырошчвацца гародніна.

ДЛЯ ЮНЫХ МУЗЫКАНТАЎ

У вёсцы Сцеркава Бердаўскага сельскага Савета адкрыўся філіял Лідскай музычнай школы.

Для навучання дзяцей калгаснікаў музыцы выдзелена сем спецыяльна абсталяваных пакояў. Заняткі праводзяць выкладчыкі, якія закончылі Гродзенскае музычнае вучылішча — Зінаіда Парфенчык і Ганна Касяк.

Пакуль навучэнцы спецыялізуюцца па класу баяна і акардэона. У будучым мяркуецца таксама навучаць дзяцей ігры на піяніна.

УСЁ ПРА ВЯСЕЛЛІ

Для этнографаў, работнікаў культуры і ўсіх тых, хто цікавіцца беларускай народнай творчасцю, прызначаецца кніга „Вяселле", выпушчаная выдавецтвам „Навука і тэхніка".

Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР уключыў у яе найбольш поўныя і тыповыя апісанні традыцыйных вясельных абрадаў. Матэрыялы кнігі даюць шырокае ўяўленне аб беларускім вяселлі, яго характэрных рысах.

ПНІ З ЧОРТАВАГА САДУ

Доўгія стагоддзі людзі бясконца дзіваваліся гэтым ні то каменным, ні то жалезным пням з рэшткамі карэнняў, што выворвалі ды выкопвалі на сваіх палетках і ў агародчыках. І, вядома, як кожную незвычайную рэч, ахутвалі іх мноствам здагадак, з якіх нараджаліся самыя несамавітыя легенды, то пра вечна растучыя з зямлі каменні, то пра пасаджаны самім чортам жалезны сад, які быў спалены датла боскай моцай і адно толькі абгарэлыя пні ў зямлі асталіся. Адны боязна абыходзілі бокам гэтыя таямнічыя творы, іншыя ж, вываліўшы такі „пянёчак" у дзесяць-пятнаццаць пудоў вагою, пулялі яго рознымі спосабамі на свой панадворак і разам з іншым каменнем клалі ў падмурак або ўмуроўвалі ў сценкі. Калі нехта іх папракаў, што з нячыстага будынак узводзяць, тады яны маўлялі: „Як гэта чартоўская штука, то мур мацнейшы будзе!.." Але ж урэшце рэшт у 1967 годзе незвычайнымі „пнямі" зацікавіліся археолагі і аказалася — гэта не што іншае як адпадкі пасля выплаўкі жалеза ў колішніх маленькіх доменных печах-дымарках! А каб было яшчэ больш дзіўна — гэтыя старажытныя „гуты" знаходзіліся зусім пад Варшавай: вакол Прушкова, Мілянуўка і Блоняў.

У выніку васьмігадовых навуковых даследаванняў устаноўлена, што ў часе ад I стагоддзя да нашай эры і да IV стагоддзя нашай эры іменна тут знаходзіўся аграмадны, другі з дагэтуль вядомых па велічыні ў „варварскай" Еўропе (гэта значыць, на тым абшары Еўропы, які не знаходзіўся тады ва ўладанні Рымскай імперыі) цэнтр выплаўкі жалеза, нешта накшталт нашага сённяшняга Шлёнска. Займаў ён аграмадны абшар каля 300 квадратных кіламетраў. На ім у маленькіх, да метра вышынёй і паўметра ў папярочніку печах з мясцовай балотнай руды і драўніннага вугалю за адны суткі выплаўлялася з кожнай каля двух пудоў жалеза. Калі выплаўка была закончана, печ разбівалі, дабывалі з яе жалеза, а глыба жужалю ў выглядзе дзівоснага „пня" аставалася назаўсёды ляжаць у неглыбокай ямцы пад былой дымаркай. Для наступнай выплаўкі ўзводзілася побач новая печ. І так з дня ў дзень на працягу звыш чатырох стагоддзяў. Побач з плавільнымі печамі знаходзіліся печы для выпальвання вапны — спецыяльнага дадатку пры плаўцы, былі таксама кузні. Жылі колішнія „гутнікі" тут жа, непадалёку ад сваіх варштатаў працы. Даследчыкі палічылі, што за час існавання гэтага старажытнага „прамысловага" жалезаплавільнага і металаапрацоўчага цэнтра ў ім было праведзена сама меней 150 тысяч плавак, якія далі разам каля 4 з палавінай мільёнаў кілаграмаў жалеза! Яно ў асноўным ішло на выраб зброі: вастрыёў коп'яў і стрэлаў, мячоў, нажоў, шчытоў і г.д., а таксама ўсялякіх гаспадарчых прыладаў — сярпоў, нажоў, ножк-

(Працяг на стар. 5)

Да сустрэчы ў новым годзе!

У наступным тыдні „Ніва" не выйдзе (сённяшні нумар з двайною датай). Сустрэнемся ўжо ў новым годзе. У першым жа тыдні 1979 г., апрача традыцыйнага календара, асабліва прапануем вашай увазе ўспаміны Ніны Мушынскай „Заручаныя з песняй" і дакументальную аповесць Славаміра Арлоўскага аб адной з найвялікшых сенсацый другой сусветнай вайны — загадкавым лёсе славутага Янтарнага пакоя.

З наступаючым Новым годам, дарагія чытачы!

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota 23 XII — 6.00 TTR. Matematyka. 6.30 TTR. Wskazówki metodyczne. 9.00 Dwanaście miesięcy — radziecki film dla dzieci. 15.30 Rodzina Leśniewskich — program dla dzieci. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu telewizja! 16.30 Magazyn motoryzacyjny. 16.55 Robinson Crusoe — meksykański film przyrodniczy. 18.40 Hej kolęda, kolęda — widowisko muzyczne. 19.00 Wieczorynka: Sprzedawca snów. 19.30 Wieczór z Dziennikiem. 20.30 Paweł i Gaweł — komedia polska. 22.00 Kolędy. 22.30 Spotkanie z zespołem „Dwa + Jeden". 23.00 Kino nocne: Jeźdźcy — amerykański film przygodowy.

Niedziela 24 XII — 7.45 Nowoczesność w domu i zagrodzie. 8.10 Emerytury dla rolników — poradnia. 8.20 Studio sport. 8.55 Program dnia. 9.00 Kapitan Nemo — cz. I filmu przygodowego. 10.20 Antena. 10.50 Wielkie rzeki świata: Nil — francuski serial dok. 11.55 Między nami jaskiniowcami — serial animowany prod. USA. 12.50 Julie Andrews w świątecznym programie — film angielski. 13.40 W Starym Kinie: Gorączka — dramat francuski. 15.25 Losowanie Dużego Lotka. 15.45 Barry Conners: Roxy — cz. I widowiska. 16.40 Studio Sport. 17.30 Teatr Małych Form. J. Lechoń: Kwiat pomarańczowy i Jarzębina. 18.30 Pastorałki. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Wieczór z Dziennikiem. 20.30 Układ krążenia — odc. V serialu TP. 22.00 Roxy — cz. II widowiska. 23.00 Kino nocne: Samuraj — francuski film sensacyjno-gangsterski.

Poniedziałek 25 XII — 9.00 Kapitan Nemo — odc. II filmu fab. 10.10 Biurowy romans — cz. I komedii prod. radz. 11.35 Spotkanie z Ewą Bandrowską-Turską — recital muzyczny. 12.15 TYLKO W NIEDZIELĘ. — 12.20 Aukcje szopek krakowskich. 12.35 Zaślubiny różnych narodów — odc. I. 13.00 Ja, Napoleon. 13.40 Zakochany D'Artagnan — odc. przygodowego serialu franc. 14.30 Świąteczna wizyta. 14.35 Gdy dwóch robi to samo — zabawy z udz. Ewy Wiśniewskiej i Magdy Zawadzkiej. 15.00 Dziewczynka z zapałkami — program rozrywkowy z udz. M. Rodowicz. 15.30 Jarosław Iwaszkiewicz — film. dok. 16.30 Świąteczna wizyta. 16.35 Lady Hamillton — melodramat angielski. 18.35 Konie — film dok. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik Wieczorny. 20.30 Teatr TV. A. Fredro „Mąż i żona". 22.00 Kabaret Starszych Panów. 22.40 Świąteczna wizyta. 22.45 Mąż opatrznościowy — żart teatralny. 23.00 Kino Nocne. Burzliwe lato — dramat sensacyjny.

Wtorek 26 XII — 9.00 Kapitan Nemo — cz. III filmu przygodowego. 10.15 Zwierzęta — film dok. franc. 11.45 Dawne dobre czasy — cz. I programu estradowego prod. angielskiej. 12.30 Romans biurowy — cz. II komedii radzieckiej. 13.35 Klub Sześciu Kontynentów: Wielka trójka. 14.25 Gram dla — teleturniej. 15.15 W Starym Kinie: Gorączka — dramat francuski. 16.55 Tele-Echo. 18.00 Studio sport: Mistrzostwa piruetów. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Wieczór z Dziennikiem. 20.30 Mania wielkości — komedia kostiumowa z Louis de Funesem. 22.20 Mała antologia kabaretu — odc. VI.

Środa 27 XII — 9.00 Syrenka i książę — fab. film. 12.45 TTR. Chemia. 13.25 TTR. Biologia. 15.30 NURT — nauczanie początkowe. 16.00 Dziennik. 16.10 Obiektyw. 16.30 Dzień dobry, tu telewizja. 16.50 Pan Półka i spółka. 17.15 Losowanie Małego Lotka. 17.35 Zagrożenie nuklearne — film dok. 18.00 Spoza gór i rzek. 18.30 Między nami jaskiniowcami — serial animowany. 19.00 Dobranoc: Jak Rumcajs zmierzył się z młynarzem. 19.10 Siódemka. 19.30 Wieczór z Dziennikiem. 20.30 Kino Interesujących Filmów. Oni walczyli za ojczyznę — fab. film prod. radz. 23.15. Dziennik.

Czwartek 28 XII — 6.00 TTR. Chemia. 6.30 TTR. Biologia. 13.25 TTR. Hodowla zwierząt. 14.00 TTR. Mechanizacja rolnictwa. 15.30 Decyzje piętnastolatków. 16.00 Dziennik. 16.10 Obiektyw. 16.30 Dzień dobry, tu telewizja. 16.50 Czwartek TDC. 18.20 Reportaż wojskowy. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc: Wiewiórka Flic. 19.10 Siódemka. 19.30 Wieczór z Dziennikiem. 20.30 Teatr Sensacji. Pamela — odc. I. 21.45 Pegaz. 22.30 Potyczki ze sportem. 23.00 Dziennik.

Piątek 29 XII — 6.00 TTR. Hodowla zwierząt. 6.30 TTR. Mechanizacja rolnictwa. 12.45 Matematyka. 13.25 TTR. Fizyka. 15.30 NURT — pedagogika. 16.00 Dziennik. 16.10 Obiektyw. 16.30 Dzień dobry, tu telewizja. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Szuflada — kustosz Tadeusz Sławski. 17.35 Stawka — teleturniej. 18.00 Cios — film fab. TV ang. 18.50 Wystąpienie ambasadora Kuby w PRL. 19.00 Dobranoc: Lis i Sroka. 19.10 Siódemka. 19.30 Wieczór z Dziennikiem. 20.30 Teatr Sensacji. Pamela — cz. II. 21.40 Koncert WOSPR. 22.10 Dziennik. 22.25 Proscenium.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота, 12.05 — 12.25 (UKF).

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ. СТАДЫІ Ў ЖЫЦЦІ ЧАЛАВЕКА.

Розгляды і запоіны

Калі сват сваімі ўзнёсла-пахвальнымі мовамі дабіўся згоды на выданне дзяўчыны замуж за свайго „падапечнага“, наступаў час на знаёмства бацькоў маладых. Трэба аднак тут сказаць аб тым, што паспяховасць сватоў не заўсёды вяла да вяселля. Да шлюбу яшчэ далёкая дарога, яшчэ многа этапаў і ўсё яшчэ магло рассыпацца. То бацькам хлопца магла не спадабацца гаспадарка дзяўчыны, то бацькам дзяўчыны — гаспадарка хлопца, то пасаг усё мог папсуць, то людзі плёткамі маглі напсуціць. Ідзем за этапамі вяселля.

Знаёмства бацькоў распачыналася ад „розглядаў“. Ужо само слова гаворыць, што тут нешта разглядалі, ды дакладна. Так яшчэ ў час сватоў, малады і сват дамаўляліся з бацькамі дзяўчыны адносна іхняга прыезду, каб паглядзець гаспадарку хлопца. Калі дзяўчына была сіратой, дык ехалі або хрысьціоныя бацькі або нехта са сваякоў. Ехалі з той мэтай, каб паглядзець матэрыяльныя ўмовы будучага зяця. Дзяўчына ў розгляды наогул не ездзіла, хаця выпадкі такія былі, ды з цягам часу штораз часцейшыя. Пакуль хатнія жанчыны рыхтавалі на стол, гаспадар — бацька маладога вёў прыехаўшых мужчын паказваць гаспадарку. Аглядалі ўсё: і жывёлу, і будынкі, распытвалі пра зямлю. Маці дзяўчыны ў той час або сядзела ў хаце і гутарыла з гаспадыняю, або таксама ішла аглядаць гаспадарку. Калі ў дамоўлены тэрмін у розгляды не прыязджалі, абазначала гэта, што да вяселля не дойдзе. Паспяховасць розглядаў вяла да наступнага этапу — запоін, якія інакш называюць „дагаворамі“ або „ладамі“. Адбываліся яны ў доме дзяўчыны і былі нечым завяршаючым. Як ужо гаворыць сама назва, дахадзіла тут да згоды адносна вяселля. Уладжвалі справы пасагу і вясельных выдаткаў.

Як сваты ці розгляды, так і запоіны, нагадвалі сабой торг. Уся размова была вакол пасагу, вясельных коштаў, справункаў. Матэрыяльны бок адыгрываў вялікую ролю. У часе запоін маці хлопца пільна, хаця сакрэтна, аглядала хату, пасаг, які дзяўчына прынясе з сабой. Вельмі добра, калі дзяўчына мела многа плахтаў, дываноў, пасцельнай бялізны. Выгляд хаты быў быццам адлюстраваннем працавітасці і зараднасці дзяўчыны. Наогул у хатах было чыста і прыбрана, бо прыезд маладога ці яго бацькоў не быў нечаканы. Стараліся, каб хата набрала як найбольш святочны выгляд. Апраналіся ў самую лепшую вопратку. Воз, у якім прыязджаў хлопец з бацькамі, быў чыста вымыты і засланы прыгожай узорыстай плахтай, коні вычышчаныя. Вельмі добра сведчыла аб бацьку дзяўчыны, калі даваў прымучаным дарогай коням есці. „Добры з ёго тэсць, бо і коні накорміті нэ забыв. А як дбае про жывёлу, то господар добры, значыт“, — гаварылі, вяртаючыся з запоін.

Стол накрывала маці з дачкою. Калі нейкая страва была смачная і хвалілі, дык маці гаварыла, што варыла або пякла дачка. Хаця дзяўчына была ў спектаклі запоін галоўнай актрысай, то ўдзелу ў дыскусіі не прымала. Адзінае, што магла, і то ў прысутнасці бацькоў, дык перакінуцца з маладым нявінным слоўцам.

Паспяховасць запоін была зыходным пунктам да абвяшчэння бацюшкам у царкве так званых „запаведзей“, якія былі апошнім этапам перад шлюбам. Падавалі на запаведзі тыдні тры перад шлюбам, каб бацюшка меў час на некалькіразовае паведамленне аб гэтым сваім парафіянам. Рабілася гэта з той мэтай, каб пераканацца, ці ніхто не будзе супраціўляцца гэтаму вяселлю. За тэтым было і крыху небяспекі. Не ўсе людзі падыходзілі добразычліва. Былі і такія, якія проста праз нейкую зайздрасць стараліся перашкодзіць у вяселлі і пачыналі пускаць розныя дурныя плёткі. То дашукоўваліся ў сем'ях маладых — псіхічна хворых, то разгортвалі нейкія здарэнні, то спасыляліся на шкодніцкую магію.

Працяг на стар. 4

ФОТА-РЭТРА

Мельхіёр Ванькові ч — з цыкла „Крэсы“.

На культурнай ніве

Напрыклад, у Саколі

Адным з найлепш дзейнічаючых клубаў „Рух“ на Беласточчыне з'яўляецца клуб у пушчанскай вёсцы Саколе ў Міхалоўскай гміне. (Паўз гэтую вёску пралягла чыгунка, крыху далей знаходзіцца шаша з Беластока ў Міхалова, а навокал зялёнае мора дрэў Кнышынскай пушчы). Пражывае тут каля трохсот жыхароў.

У Саколі актыўна дзейнічае 33-асабовая маладзёжная арганізацыя ЗСМП. Моладзь — сапраўдны гаспадар клуба прэсы і кніжкі. Для яе ён з'яўляецца другім домам. Тут дзяўчаты і юнакі праводзяць многа часу. Калі трэба, самі рамантуюць столікі і дзверы, малююць столь або сцены. У гэтым культурным цэнтры вельмі прыемна і ўтульна. Сцены клуба ўпрыгожваюць актуальныя сценгазеты, кветкі, здобленыя кінкеты, на вокнах каляровыя заслоны. Большасць клубнага абсталявання гэта ўзнагароды за ўдзел у конкурсах і за грошы, зарobленыя ў лесе.

У клубе даволі часта адбываюцца сустрэчы з цікавымі людзьмі, лекцыі і даклады ў рамках ТВП, дыскусіі. З хронікі можна вычытаць, што ў Саколі выступаў беластоцкі тэатр, квартэт „Бэльтона“, Ганка Бяліцкая і Станіслаў Мікульскі.

Саколеўскі тэатральны калектыў выступаў не толькі ў сябе, але і ў Беластоку, Міхалове, Гарадку, Клепачах. У ім свой талент, свае тэатральныя пачуцці праяўляюць Анна Антончык, Юры Яроцкі, Ян Каспяровіч, Эва Паплаўская, Анна Дзмітрук, Славамір Амброжэй, Ян Рошка, Багдан Паплаўскі і Міраслаў Казлоўскі. Маладыя самадзейнікі ставілі „Канапельку“ Эдварда Рэдлінскага, а таксама шмат розных п'ес. Яны таксама арганізавалі клуб любіцеляў тэатра. За выдатныя поспехі ў папулярызацыі тэатральнага мастацтва гэты клуб быў узнагароджаны дыпломам Міністра культуры і мастацтва. Дружная моладзь з Саколя ўмела карыстае з тэлевізійных перадач. Пасля цікавых тэатральных спектакляў або кінафільмаў яна арганізуе дыскусійныя вечарыны.

— Абсталявалі мы дыскатэку на ўзор гарадскіх, — кажа старшыня гуртка ЗСМП, Анджэй Каспяровіч. Ілюмінацыйнае абсталяванне зрабіў наш энтузіяст грамадскай работы Юзэф Грыка. Ён майструе яшчэ кансалету. Танцавальныя вечарыны спалучаем з конкурсамі і мастацкай праграмай. Штогод арганізуем навагоднія балі, „анджэйкавыя“ варожбы, развітальныя вечарыны з юнакамі, якія ідуць у армію. Зімою прыязджае да нас на кулігі па пушчы моладзь з беластоцкіх прадпрыемстваў.

Не злічыць усіх дасягненняў гэтага сімпатычнага клуба. Кожны год займае ён адно з трох месц у ваяводскім конкурсе на найлепшы вясковы клуб. (За 1977 год клуб прэсы і кніжкі „Рух“ у Саколі заняў другое месца і быў узнагароджаны крыштальным кубкам і грашовай узнагародай — 10 тысяч злотых). За актыўны ўдзел у конкурсе „Тэрэн“ прыпала ўзнагарода адна з большых, якія атрымоўвалі дагэтуль — дыплом Міністра культуры і мастацтва і 100 тысяч злотых. За гэтую суму грошай купяць новую мэблю і навейшае абсталяванне дыскатэкі ды апарат для дэманстрацыі кінафільмаў.

Сёлета на панадворку саколеўскага клуба моладзь пасадзіла ружы і вакол клумбаў невысокую дэкаратыўную агароджу.

Многа яшчэ цікавых задум у саколеўскай моладзі. Таму да апісання іх яшчэ вернемся ў наступным матэрыяле.

Я. Целушэцкі

Наша галерэя

А. Вэльс „Хата зімою“.

ЯКІЯ ПАВІННЫ БЫЦЬ БЕЛАРУСКІЯ РАДЫЁПЕРАДАЧЫ?

ХАЛАСТЫ ЗАРАД

Далучаючыся да дыскусіі адносна перадач па радыё на беларускай мове, мушу падкрэсліць: каму гэта перадача запраграмавана? А гадзіне 12^{05}. Хіба тым беларусам, якія адышлі на той свет, бо толькі яны ў гэтым часе могуць слухаць перадачы, бо маюць у сваім распараджэнні кругласутачны вольны час — але ніколі жывыя і занятыя штодзённай працай людзі.

Перадаванне па хвалях УКФ — таксама халасты зарад. Дзеля тых прычын, што не кожны радыёслухач мае прыёмнік УКФ. Прапаную вярнуцца да сярэдніх хваляў, як практыкавалася раней. Прапаную таксама звесці змену часу перадач з 12^{05} на 7 гадз. або 18 гадз. І перадачу весці не 15 хвілін, а 30 хвілін, і не адзін раз у тыдзень, а тры разы.

Адносна зместу перадач, цалкам згаджаюся з „Ананімам“. Ад сябе мушу падкрэсліць: беларускія радыёперадачы павінны быць змястоўныя, цікавыя, і не дубляваныя, ды закранаць пытанні з усяго свету.

Кастусь Сідаровіч

ПЕСНІ

„Ананім“ паставіў дзве справы: радыёперадачы аб сельскай гаспадарцы на беларускай мове і беларускія песні.

Адносна радыёперадач аб сельскай гаспадарцы. Яны вядуцца штодзённа на польскай мове. І гэта добра. Я як настаўнік беларускай мовы сцвярджаю, што так павінна быць. Бо калі мы іх будзем рабіць і на беларускай мове, то слухачоў будзе вельмі мала. Адна сельскагаспадарчая тэрміналогія — колькі клопату! У практычным жыцці ўсе мы карыстаемся польскімі тэрмінамі.

Іншая справа — песні. І тое, што аб іх напісаў „Ананім“ — праўдзівая праўда. Калісь мы слухалі іх раніцамі праз точкі. Як было прыемна! Сядзіш, слухаеш і не наслухаешся. Яны ўсім падабаліся. Чаму б не вярнуцца да добрай традыцыі? Прапаную ў панядзелкі зранку да 8-й гадзіны перадаваць беларускія песні.

М. Матвеюк

Беларускія кнігі

У кнігарні імпартных выданняў у Беластоку, вул. Кілінскага 10, можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове:

Хведаровіч Мікола, Памятныя сустрэчы, 1977, стар. 208, цана 10 зл.

Кніга ўспамінаў. Прадстаўлены тут постаці Я. Купалы, Я. Коласа, Ц. Гартнага, З. Бядулі, М. Чарота, А. Александровіча, П. Труса і іншых. Напісана вельмі цёпла, лірычна.

Краўчанка Усевалад, Таямніца вугла альфа, 1973, стар. 224, цана 10 зл. 80 гр.

Зборнік апавяданняў і аповесць з жыцця дзяцей і юнацтва ў Савецкай Беларусі.

Беларуская літаратура. Выпуск пяты. 1977, стар. 168, цана 28 зл.

У гэтым выпуску перыядычнага выдання змешчаны артыкулы, між іншым: С. А. Падокшына „Роля антычных традыцый у развіцці культуры і грамадскай думкі на Беларусі ў XVI-XVII стагоддзях“, М. М. Грынчыка „Зараджэнне і развіццё беларускай сілабічнай паэзіі“, А. Л. Верабей „М. Танк — перакладчык паэмы Ю. Славацкага „У Швейцарыі“, У. В. Казлова „У пошуках народных ідэалаў“ (на аснове аналізу беларускіх народных казак), і інш. Сярод публікацый — „Драматычная паэма Яна Чачота“, У. М. Казберука, невядомыя беларуска-украінскія вершы XVII стагоддзя і інш.

Беларуская акварэль, 1977, стар. 180, цана 118 зл.

У гэтым элегантным і выдадзеным з высокай тэхнічнай культурай альбоме знаходзяцца 123 каляровыя рэпрадукцыі прац самых відных беларускіх савецкіх мастакоў. А. Бяспалы ўзбагаціў выданне артыкулам пра беларускую акварэль, яе гісторыю, плыні, творчыя дасягненні.

Кнігарня ахвотна высылае кнігі за паштовым залічэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу: „Dom Książki“ Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

(Працяг са стар. 1)

З ГУШЧЫ НАРОДНАГА

таксама выяўленнем і апрацоўкай народнага меласу і ў выніку выдаў „Зборнік жэшоўскіх песень". Мяне цікавіць і ўсходнеславянская народная песня — я апрацаваў і выдаў зборнік лэмкаўскіх песень. Ёсць у мяне шэраг сольна-харавых і балетных сюітаў, заснаваных на мелодыях Жэшоўшчыны.

Пасля выезду ў 1971 г. з Беластока Я. Куляшэвіча была зроблена прапанова Т. Хахаю, каб ён узначаліў Беластоцкі сімфанічны аркестр. Ён згадзіўся і з галавой заглыбіўся ў... чашчобу прадпісанняў, загадаў і законаў па адміністраванню і фінансаванню аркестра. Што ж, такі ўжо лёс кожнага кіраўніка... Але гэта не зацьміла асноўнага кірунку дзейнасці мастака — няспынна павышаць выканаўчае майстэрства калектыву і пашыраць яго ўздзеянне на Беласточчыне і па-за яе межамі. Гэтай справе Т. Хахай аддаў усяго сябе, і вынікі не прымусілі доўга чакаць: высокі мастацкі ўзровень Беластоцкага сімфанічнага аркестра дазволіў у 1974 г. перавесці яго на найвышэйшую ступень — ператварыць у філармонію. У наступным годзе яна атрымоўвае сваё навейшае памяшканне і канцэртны зал у Музычным комплексе на вуліцы Падлеснай. Гэта стварыла ёй яшчэ лепшыя ўмовы для дзейнасці.

У 1979 год — сваю 25-ю гадавіну існавання — Беластоцкая філармонія ўступае з творчым размахам, без якога-колечы комплексу правінцыянальнасці. У красавіку 1978 г. яна гасцявала з канцэртамі ў СССР, нядаўна прымала ў сябе 100-асабовы музычны ансамбль з Зуль з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, а ў новым годзе сама паедзе ў госці да нямецкіх сяброў. Вельмі хоча ўстанавіць сяброўскія сувязі і ўзаемны абмен з Беларускай філармоніяй у Мінску. На сцэне Беластоцкай філармоніі ў бягучым сезоне выступілі або яшчэ выступяць такія славутасці, як Я. Малінін з СССР, Т. Сунч з Англіі, І. Эндо з Японіі, а з польскіх — В. Хэсе-Букоўская, В. Вілкамірская, Л. Грыхталуўна, А. Ратусінскі, А. Оркіш і многа іншых. Дырыжыраваць будуць Я. Сцукуп з Чэхаславакіі, К. Гавілан з Кубы, Д. Хорват з Венгрыі, майстры батуты з іншых краінаў. А на рахунку Беластоцкай філармоніі сярод іншых ёсць і такое дасягненне: на месца праведзеных васьмі штогадовых агульнапольскіх фестываляў музыкі і паэзіі ў кастрычніку 1978 г. яна арганізавала ўпершыню Беластоцкае музычнае спатканне, якое адразу здабыло сэрцы і слухачоў і выканаўцаў з Польшчы і з-за мяжы. Гэтае мерапрыемства мае гарантаваную будучыню. Нашыя музыкі ўдастоіліся найвышэйшага прызнання — Беластоцкая філармонія як адзіная ў Польшчы была запрошана на фестываль „Джэз Джэмбары" і яе выступленні на ім былі вельмі высока ацэнены.

— Мы таксама не шкадуем працы, каб наблізіць музыку да як мага шырэйшага кола моладзі ў розным узросце, — заўважае мой размоўца. — Ужо тры гады даём у месяц каля 20 спецыяльных канцэртаў для беластоцкіх прадшколляў. Ад кастрычніка бягучага года пачалі весці падобныя канцэрты для моладзі з V-VIII класаў пачатковых школаў. Традыцыйны ўжо сталі нашыя „сімфанічныя чацвяргі" для старэйшай моладзі і „музычныя пятніцы" для ўсіх любіцеляў музыкі, апрача гэтага выступаем і з іншымі канцэртамі. Калі ў 1971 г. Беластоцкі сімфанічны аркестр даў усяго 120 канцэртаў, то ў 1978 г. Беластоцкая філармонія выступіць звыш 300 разоў, напрыклад, у кастрычніку мы далі 75 канцэртаў, у лістападзе звыш 60 і ў снежні будзе не менш 50. У нас узнікла вельмі цеснае супрацоўніцтва з беластоцкім камбінатам „Ухныты" і іншымі прадпрыемствамі. І мы рады гэтай блізкасці са светам працы.

А што ў асабістым календары гэтага таленавітага дырыжора і чароўнага размоўцы? Заглянем у бліжэйшыя месяцы: у студзені — дырыжыраванне Літоўскай філармоніяй у Вільні, у лютым — аркестрам у Ясах у Румыніі, у сакавіку — у Аўстрыі... І мы ўпэўнены, што ўсюды Т. Хахаю будзе спадарожнічаць вялікая творчая ўдача.

Мікалай Гайдук

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

ЧАС СПЕЦЫЯЛІЗАЦЫІ

Арганізаванне спецыялістычных гаспадарак у Гайнаўскай гміне распачалося ў 1976 годзе. Цяпер найбольш іх у Пасечніках Вялікіх, Старым Беразове, Махнатым і Новым Корніне. Усе 58 спецыялістычных гаспадарак маюць у сваім уладанні 600 гектараў земельных угоддзяў. 44 з іх маюць трактары і падвесныя сельскагаспадарчыя машыны. У гэтым годзе ў новых аборах атрымалася 455 месц для свіней і быдла. (На пабудову інвентарскіх будынкаў гайнаўскі спулдзельчы банк выплаціў у 1977 годзе 3800 тыс. злотых крэдыту і ў 1978 годзе — 5200 тыс. злотых.)

У 1979 годзе ў гміне колькасць спецыялістычных гаспадарак павялічыцца на 35. Найбольш у гадоўлі быдла і свіней. Вёскі Пуціска і Барок стануць вёскамі спецыялістычнымі.

Сёлета найлепшыя вынікі ў гадоўлі буйнай рагатай жывёлы дасягнуў Цімафей Аляксандрук з Дубічаў Асочных. Гадуе ён 36 бугаёў і ў гэтым годзе прадаў дзяржаве 18 штук. Найбольш свіней гадуюць: Ян Трашчотка са Старога Беразова, Пётр Галёнка з Пасечнікаў Вялікіх і Ала Панцэвіч з Ліпінаў, якія прадалі на пунктах скупкі па 100 штук свіней кожны. Найбольш авечак гадуе Мікалай Красько, сын Хведара, з Пасечнікаў Вялікіх — 165 штук. Найбольш яек прадае Вольга Васілюк са Звадзецкіх, якая гадуе каля 6 тысяч курэй-нясушак.

Да перадавых гаспадароў у раслiннай прадукцыі належаць: Язэп Койла, Нікіфар Бурачык і Уладзімір Асіпюк — усе з Чыжыкаў, Мікалай Мартынюк з Новага Беразова, Ян Білеўскі са Старога Беразова і Аляксей Кірылюк з Махнатага. Найбольш гаспадароў-спецыялістаў ёсць у вёсцы Пасечнікі Вялікія.

У Гайнаўскай гміне асноўную сельскагаспадарчую падрыхтоўку мае 950 гаспадароў, але не мае яе яшчэ 600. У бягучым годзе экзамены на званне кваліфікаванага гаспадара здало 286 чалавек. Зімою ў сямі вёсках на занятках кваліфікацыйных курсаў будзе займацца 180 асоб. Будзе дзейнічаць пяць школ грамадска-палітычнага абучэння жанчын, а таксама для ўсіх ахвотных будзе арганізаваны курс трактарыстаў.

ПРЫЕМНАЯ СУСТРЭЧА

У другой дэкадзе лістапада гэтага года ў святліцы філіяла трыкатажнай фабрыкі „Каро" ў Гарадку адбылася сустрэча прадстаўнікоў гмінных улад з 45 пенсіянерамі, якія тут раней працавалі. Кіраўніцтва прадпрыемства наладзіла цёплы прыём. Пенсіянерам асабліва спадабаліся песні і дэкламацыі гарадоцкіх самадзейных акцёраў і музыка аркестра з мясцовага дома культуры.

Кіраўнік трыкатажнай Анатоль Кандрусік знаёміў прысутных з поспехамі прадпрыемства, з сацыяльна-бытавымі ўмовамі працы. Зараз у святліцы ёсць усё неабходнае: каляровы тэлевізар, ілюстраваныя каляровыя часопісы, арганы, гітары і іншыя музычныя інструменты. Тут вельмі прыемна і ўтульна.

На сустрэчы пенсіянеры пілі чай, успаміналі мінулае. Ад іх былі прапановы, каб такія вечарыны арганізаваць часцей.

Я. Целушэцкі

(Працяг са стар. 1)

БАЦІКІ СЯРЭДНІЯ

-ных на значную гадоўлю хлявоў, абшырных стадолаў. Выразна заўважаецца і наступ паўстаючага каля Сямяціч камбіната па пераробцы садавіны і агароднiны „Гортэкс". На курс сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, які вядзе аграном Мікалай Жабінскі, сам перадавы гаспадар, ходзіць каля 40 маладых і сярэдняга ўзросту сялян. Актыўна ўключыўся ў пашырэнне навейшых метадаў гаспадарання гурток вясковых гаспадыняў, які ўзначальвае энергічная жонка солтыса Аліна Барысюк. Найбольш увагі звяртаецца на вырошчванне агародніны і садавіны. Здаецца, што ў гэтай дзялянцы наступіў зрух: паявіліся першыя загоны трускалак, вырас спрос на кусты парэчак і агрэсту, сяляне пачалі прымервацца, дзе пасадзіць бы большы садок. Найлепшым прыкладам стаў сямяцiцкі СКР, што на здадзенай прастарэлым селянінам зямлі ў Бацiках на шасці гектарах пасадзіў вішні і чарэшні. І гэтую навіну — дбайна абгароджаны сад — бацікоўцы ўспрыймаюць як заповедзь нечага добрага, прыгожага.

М. Гайдук

ЦІКАВІНКА

ДЗІВА ПРЫРОДЫ

Капаючы ў Палацовым парку ў Белавежы яму пад фундамент для публічнай прыбіральні, рабочыя знайшлі на глыбіні 2,5 метраў фрагменты шкілету аленя. Знаходка, вядома, цікавая перш за ўсё для археолагаў, ды ёсць у ёй адно, што і прафана таксама зацікавіць. Вось ліпа, якая расце побач знаходкі, так „выкіравала" адзін са сваіх карэнняў, што ён трапіў якраз у канал пазваночніка (у якім звычайна знаходзіцца спінны мозг) і перайшоў праз усе пяць захаваных адрэзкаў. Гэтак „нанізаны" пазваночнік рабочыя пераказалі ў Прыродазнаўчы музей БНП, дзе перахоўваюць яго як кур'ёз прыроды.

П. Байко
Фота аўтара

І ТАК БЫВАЕ...

Да заметкі Віта „БАГАЦЦЯ НАЖЫЎСЯ І Ў МАГІЛУ ПАЛАЖЫЎСЯ" з дня 20 лістапада 1977 г.

Рэдакцыя тыднёвіка „Ніва" Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Беластоку выказвае жаль у сувязі са змяшчэннем у нумары 47 (1134) сваёй газеты з дня 20 лістапада 1977 г. заметкі пад загалоўкам „Багацця нажыўся і ў магілу палажыўся" і просіць прабачэння ў бацькоў і брата Тадэўша Анджэеўскага, які загінуў у аўтамабільнай катастрофе ў жніўні 1977 г., — у Альбіны Анджэеўскай, Альфонса Анджэеўскага і Анатоліюша Анджэеўскага за апублікаванне вышэй указанай заметкі, у змесце якой былі непраўдзівыя даныя, звязаныя з гэтай сям'ёй Анджэеўскіх.

Вось гэтак нанізала ліпа на свой ко рань адрэзкі пазваночніка.

(Працяг са стар. 3)

РОЗГЛЯДЫ І ЗАПОІНЫ

Калі запоіны канчаліся паспяхова, будучыя маладажоны маглі ўжо называць сваіх цесцяў татам і мамай. Дамаўляліся таксама адносна справункаў — купляння вясельнай вопраткі. Вызначалі тэрмін, і маладыя супольна ехалі ў горад. Адначасова дамаўляліся адносна грашовага і рэчавага ўкладу ў вяселле. Задумваліся таксама над колькасцю гасцей. І калі людскія плёткі, якія паяўляліся, як правіла, не набяруць сур'ёзнасці ў вачах бацькоў маладых, усё ідзе да вяселля, якое распачыналася ў суботу.

Янка Леанчук,
Міхась Шаховіч

ЦІ ВЕДАЕЦЕ, ШТО...

...польская бульба экспартуецца ў звыш 20 краін свету. Найбольш купляюць яе ў нас Алжыр, Заходні Берлін, Марока, Італія, Індыя, Уругвай.

...у Беластоцкім ваяводстве пражывае больш 626 тысяч жыхароў.

...у 1990 годзе ў Польшчы на кожным гектары зямельных угоддзяў будзе працаваць у чатыры разы больш сельскагаспадарчых машын чымсьці цяпер.

ВЫРАЙ ПАЧУЦЦЯ Ў МІЦКЕВІЧА

Аб тым, што Міцкевіча запаланіла хараство беларускай мовы, ведаем даўно. І аб тым, што не быў ён у гэтым адзінокім таксама. Сведчаць аб гэтым шматлікія выказванні Зана, Чачота Малеўскага, Петрашкевіча, а пазней Сыракомлі, Кандратовіча, Рыпінскага, Баршчэўскага. Адынец успамінаў, што аўтар „Баладаў і рамансаў" быў „разам з Чачотам пільным і старанным збіральнікам і пераймальнікам гмінных песень". Аляксандр Ельскі ў юбілейным нумары пецярбургскага „Краю" пісаў: „З усіх славянскіх народаў русіны (беларусы) г. зн. мужыкі Пінскай губерні, а таксама Мінскай і Гродзенскай захавалі найбольш славянскага. У іх легендах і песнях ёсць усё".

Міцкевіч, уводзячы ў сваю творчасць народныя матывы, звяртаўся галоўным чынам да беларускага фальклору і з яго чэрпаў, бо самымі блізкімі лічыў беларускія песні, казкі і легенды, якія ён паводле тагачаснай тэрміналогіі называў „літоўскімі". Ужо ў дзяцінстве наслухаўся паэт розных фантастычных легендаў і песень. Таму і бачым багатае выкарыстанне розных элементаў тых легенд і песень у яго творчасці.

Давайце пашукаем сёння некалькіх такіх элементаў у „Пану Тадэушу". Вось чытаем там пра „славутыя лісічкі", пра якія ў беларускай песні спяваецца „Лісічка — жоўты грыбок". Гэты момант выкарыстаў таксама Чачот, пішучы на беларускай мове верш на імяніны Яжоўскага — 19 сакавіка 1819 года. Быў гэта даўжэйшы твор, напісаны ў форме дыялагу, дзе выказваюць свае думкі беларускія мужыкі, якія прыходзяць віншаваць Яжоўскага. Тут маем таксама прамову цівуна, войта, дзесятніка, выступае хор хлапцоў і хор дзяўчат. А таксама спеў Мікіты. Найпрыгажэйшыя партыі верша гэта песні, якія спявае хор дзяўчат і хлапцоў, іменна тая, „Лісічка — жоўты грыбок".

Іншым доказам беларускай субстанцыі ў „Пану Тадэушу" з'яўляецца мілагучнае слова „вырай". Федароўскі ў сваёй працы „Люд беларускі на Русі Літоўскай", 1897, т. I с. 165, дае наступныя паясненні гэтай назвы. „Не ўсей свет, што ў вакне, ест ешчэ за акном, як Вырай, цёплая старана, куды на зіму адлятае некаторае птаство. Ено праз гэты час, як у нас зіма, там жыве і раіцсе, зле таго тая старана называецсе Выраем, бо тые птушкі ў нас не раецсе, туолько ў той старане". А ў Міцкевіча чытаем:

Rzekłbyś, że wonczas z wyraju
Za ptastwem i lud ruszył do naszego
kraju (XI, 43)

Падобна з „асінай". Перад бурай стаіць такая ціішыня, што ніводзін лісток не дрогне, „адна асіна дрыжачая трасесівым лісцём." (X, 23). А беларускі народ так расказвае пра асіну: „Асіна заўсёды зле таго шуміць, што як Юдаш хацеў вешацца, то ўсе дзерава не даваліся, бо шумелі. Ано ена не шумела, то юон на юой павесіўса. Затое ена праклята ад Бога — ні свенцона і ценгле шуміць" (Федароўскі, I, 172). Падобна ў іншым месцы (I, 556): „Для таго на асіні трасецсе ліст, што на юой Юдаш

ЦЕНІ З ЧОРТАВАГА САДУ

(Працяг са стар. 2)

ніц, іголак, розных шчыпчыкаў, малаткоў, накавальняў, лемешаў і інш. Кім былі гэтыя колішнія „гутнікі“ — праславянамі ці продкамі іншых народаў — астаецца вялікай загадкай. Вядома толькі, што яны валодалі навейшымі як на тыя часы спосабамі плаўкі жалеза і рабілі гэта па-майстэрску, у іх былі нейкія гаспадарчыя сувязі з пражываючымі на паўднёвым захадзе ад іх кельцкімі плямёнамі.

Гэта ўсё ў надта вялікім скарачэнні. Калі каго-небудзь з нашых чытачоў цікавяць больш падрабязныя справы гэтага незвычайнага адкрыцця, таму раю наведаць прысвечаную спецыяльна яму вельмі цікавую выстаўку, што арганізаваў Прушкоўскі музей старажытнага гутніцтва ў памяшканні Беластоцкага акруговага музея. Выстаўка будзе адкрыта да канца снежня гэтага года. Вельмі заахвочваю яе наведаць і для азнаямлення з дзівосным адкрыццем і для глыбокіх роздумаў над мінулым нашых родных ваколіц. Дагэтуль мы ж амаль нічога не ведаем, што крыецца пад тымі дзесяткамі і сотнямі гарадзішчаў, курганоў, крушняў, могільнікаў, насыпаў, якімі густа ўслана ўся Беласточчына. Якія таямніцы хавае Замкавая гара ў Бельску Падляшскім? Хто і нашто насыпаў сотні невялічкіх курганчыкаў у Белавежскай пушчы? На гэтыя і дзесяткі іншых пытанняў пакуль што няма адказу. Але гэта не значыць, што такога адказу не будзе.

Мікалай Гайдук

ЗЛАСЛІВЫЯ ГНОМЫ ЦІ НЕСУМЛЕННЫЯ ПРАДАЎШЧЫЦЫ?

14 лістапада г.г. мая жонка, вяртаючыся з Гайнаўкі дамоў у Белавежу, зайшла перад ад'ездам цягніка ў чыгуначны бар. Купляючы ў буфеце чай, прыкмеціла на паліцы арэхавыя шакаладкі ў цане 125 зл. за кілаграм. Папрасіла ў прадаўшчыцы даць іх ёй 20 дэкаў. Калі адыйшла ад буфета і, сеўшы за столік, адкрыла мяшочак з шакаладкамі, са здзіўленнем сцвердзіла, што там толькі палова гэта арэхавыя шакаладкі, рэшта — шакаладкі з кавай у сярэдзіне (больш танныя за арэхавыя шакаладкі). Неадкладна вярнулася ў буфет і паведаміла прадаўшчыцы аб гэтым. Прадаўшчыца пачала апраўдвацца тым, што ёй шакаладкі памяшалі ў каробцы не сяброўкі, якія таксама працуюць у буфеце. Пачала нават уголас іх лаяць, ды такімі словамі, ад якіх вушы ў кожнага чырванеюць. Жонка, моцна здзіўленая паводзінамі прадаўшчыцы, нічога ўжо не прабавала даказваць, узяла мяшочак з абмененымі цукеркамі і пайшла на перон. Праз пару гадзін забыла аб цэлым здарэнні.

23 лістапада г.г. выбраўся я з жонкай у Гайнаўку. Перад гэтым, як пайшлі мы ў горад уладжваць справы, пастанавілі зайсці ў чыгуначны бар напіцца чаю. Заказваючы ў буфеце чай, заўважыў я на паліцы каробку з арэхавымі шакаладкамі. Папрасіў 10 дэкаў. Калі падыйшоў з чаем і шакаладкамі да століка, за якім сядзела жонка, і паведаміў ёй аб маёй салодкай пакупцы, тая засмяялася і кажа: „Дай, пабачым, ці то цябе не ашукалі, як раз мяне ашукалі“. Адкрыла торбачку, а ў ёй палова гэта арэхавыя шакаладкі, другая палова — жэле фруктовае, палітае шакаладам, таксама больш таннае, а бадай і цяжэйшае за арэхавыя шакаладкі. Пайшоў я мяняць пакупку. Прадаўшчыца пачала тлумачыць, што хтосьці мусіў ёй памяшаць шакаладкі ў каробцы. Абмяняла цукеркі і справу прызнала закончанай. Нават не папрасіла прабачэння.

Вярнуўся я дамоў і ўсё думаю, ці гэта зласлівыя гномы ў чыгуначным бары мяшаюць ласункі ў каробках, ці несумленныя прадаўшчыцы, каб зарабіць сабе на кліентах дадатковыя грошы. Цікава ведаць, колькі людзей купіла замест арэхавых шакаладак „гномавую мяшанку“?

П. Байко

Іван Паўлючук

Няроўны лес. І дрэвы ў лесе няроўныя. Гэтак і з людзьмі. Яны таксама не аднолькавыя і па росту, і па выгляду, і па здольнасцях.

А вось Іван Паўлючук, што жыве ў вёсцы Сакі ў Бельскай гміне, і самародны столяр, і цясляр, і пячнік, і каваль, і шавец ды яшчэ добры гаспадар. Некалькі слоў аб яго цяслярскай спецыяльнасці. Пабудаваў ён больш 40 дамоў, больш 20 стадолаў і многа іншых гаспадарчых будынкаў. А як хату пачаў сабе будаваць, дык у ёй сам усё рабіў, пачынаючы ад фундамента, уключна са сталяркай і печкамі, аж да даху. Сам ён пабудаваў і хлявы, і стадолу, і патрэбныя прыбудоўкі і ўсялякія абсталяванні ў гэтых сваіх будынках.

Па-суседску са склепам, у садочку, ёсць кавальскае гарно і дмухава, якою накальвае жар. У гэтым месцы, калі трэба, Іван Паўлючук можа падкаваць каня і выканаць іншыя кавальскія работы. А ўздоўж пустачаных хлявоў, не ад панадворка, а ад суседа, зроблена прыбудоўка, у якой знаходзіцца крайзэга, пры якой абсталявана і габлярка. У гэтую крайзэгу застаўляе ён пілу і для дрэва, і для жалеза ў залежнасці ад патрэбы. З жалезных работ ён сам зрабіў агароджу на магілу сваёй маткі.

З іншых цікаўнасцей яго прадукцыі варта сказаць аб вырабах млынкоў для чышчэння збожжа. У гаспадарцы такая машынка вельмі патрэбная. Ён таксама, калі трэба, падаб'е падноскі пад боты, абшые валёнкі, наладзіць сабе матацыкл, зробіць стол, шафу, а нават тапчан. У яго ў хаце многа прадметаў уласнай прадукцыі. І падстаўку пад тэлевізар сам зрабіў, і шафу з люстрам, і табурэткі, і лавы, і буфет.

Калі мы наведалі Івана Паўлючука, рабіў ён драўлянае абсталяванне для шклярні жыхара з вёскі Праневічы. Разгаварыліся мы з ім. Расказаў ён нам аб тым, што ён 16-гадовым юнаком яшчэ, летам 1945 г. пайшоў вучыцца да свайго дзядзькі рабіць вугол у будынку. А пасля стаў будаўніком, стаў вельмі патрэбным і вядомым чалавекам у сваёй ваколіцы.

Згадзілі яго закончыць дом у Анастасіі Семянюк з вёскі Гацькі. У яе была дачка Жэня. Закахаўся Іван Паўлючук у Жэню і ў 1952 г. ажаніўся. Жонка памагала яму ва ўсіх будаўнічых справах, памагала і памагае абрабляць гаспадарку. Выгадавалі яны траіх дзяцей. Усе яны ўжо дарослыя.

Але цяпер Іван Паўлючук ужо менш займаецца будаўнічымі справамі. Чуецца кепска. Не можа прыйсці да сябе яшчэ ад няшчаснага выпадку ў 1969 годзе. Зваліўся ён з рыштавання і нарушыў хрыбет у ваколіцы шыі, паламаў 5 рэбраў і дзве лапаткі. У бельскай бальніцы ляжаў ён у гіпсе 10 тыдняў. З таго часу дрэнна сябе адчувае і ўжо мусіць асцерагацца з цяжэйшымі працамі.

Тэкст і фота
Міхася Хмялеўскага

повесіўсе, каторы прадаў пана Езуса жыдуом“.

Да часоў Міцкевіча ніхто ў літаратуры не ўжываў слова „матэчнік“ у такім, як ён, значэнні. Гэта слова беларускае. У польскай мове мае цяпер многа значэнняў, усе яны бытуюць у сувязі са словам „матка“, або „маціца“. Можа гэта быць лякарства на матку (у фізіялагічным сэнсе), месца пчалінай маткі, старое насенне дрэва — значыць, усё, што разраджаецца, або ў чым разраджаецца, або ўсё, што лечыць радзільны орган. Узнікае беларускае значэнне слова, якое прыняў Міцкевіч. Яго можам так выясніць: матэчнік як адвечны бездарожны непраходны і недаступны лес, як бы лясная маці, у якой, ці з якой родзяцца ўсе віды пражываючых у гэтым лесе звяроў.

Весць аб беларускай легендзе, звязанай з назвай „матэчнік“, як першы ў польскай літаратуры падаў Здзярскі („Pierwiastek ludowy w poezji polskiej XIX w.“, Warszawa, 1901).
Піша ён, што матэчнік — гэта сярэдзіна пушчы, цалкавіта недаступная звычайнаму смяротнаму чалавеку. Матэчнік акружаны вакол адвечным лесам, праз які немагчыма прабрацца, бо лес той завалены паламанымі дрэвамі, прытым з усіх бакоў акружае яго балота. Усе хворыя звяры ідуць туды, каб там памерці. У апавяданні гэтым матэчнік акружаны дзвюма палосамі, якія з'яўляюцца непраходнымі перашкодамі. Адна — гэта мяжа, паламаныя дрэвы, другая — гэта незамярзаючае ніколі балота. У матэчніку жыве лясны дух, высокі як дрэва, моцны. Жыве ён са сваім птацтвам і звярамі. Ён адзін ведае ўсе тайныя сцежкі, якімі можна дайсці ў матэчнік. Легенда выводзіцца з часоў, калі чалавек думаў, што звяры маюць, як і ён сам, уласныя пачуцці. Дагэтуль у паўднёвых славян могільнік, таксама, як паснік, з'яўляюцца ўласнасцю роду. Калі звяры роўныя людзям, а часта перавышаюць іх сваёй сілай, дык чаму ж не могуць мець супольнай магілы? Дагэтуль афрыканскія народы вераць у асобны, недаступны чалавеку могільнік сланоў. Потым ужо да беларускай легенды было дадана, што людзі таму яе не ведалі, бо яна ляжыць, схаваная ў глыбіні лясной глушы, за дрыгвой.

Слова „матэчнік“ мог ведаць Чачот, які ў дзяцінстве жыў сярод беларускага народа. Значыць, мог Міцкевіч ужо ў віленскі перыяд пачуць пра матэчнік як недаступную частку пушчы і пачуць або ад Чачота, або непасрэдна ад паляўнічых. Але не ведаў яшчэ, будучы ўжо ў Парыжы, беларускай легенды пра матэчнік. Не ведаў яшчэ, што ў той легендзе выступаюць дзве перашкоды, якія не дапускаюць чалавека да нутра пушчы. Праўдападобна, даведаўся аб легендзе ад Вітвіцкага, які пасля 1831 года быў на эміграцыі. Вітвіцкі, сам заўзяты паляўнічы, мог яе чуць ад іншых паляўнічых.

Апісанне пушчы ў матэчніку Міцкевіча групуецца ў тры цэнтраімклівыя палосы, ніколі не выступаючыя ў прыродзе, але тут ілюструючыя тры перашкоды, якія трэба чалавеку пераможчы, каб дайсці ў сярэдзіну матэчніка: труд, трывога, смерць. Частку, звязаную „Матэчнікам“ Міцкевіч перапрацоўваў чатыры разы і хоць мог ведаць ужо легенду з яе дзвюма палосамі, пакінуў свае тры. Магчыма, уплыў тут мела ўяўленне аб чарадзейскіх уласцівасцях ліку тры. Менш заважылі запіскі Вітвіцкага.

Міцкевіч, як кожны вялікі творца, творча выкарыстаў найстарэйшыя, мала вядомыя беларускія легенды і песні. Так можа зрабіць толькі вялікі майстар слова.

Гражына Злоцкая-Кажанеўская

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XX

Эгацэнтрызм Сымона, тыповая для ўсіх рамантычных герояў рыса, не праяўляўся ў вынашванні сваёй асобы панад другімі людзьмі. Выступае ён у імкненні да выключна суб'ектыўнага ўспрыняцця прыроды і інтэрпрэтацыі грамадскай рэчаіснасці. У паэме ўвесь час выступае запярэчванне, негацыя ў адносінах да існуючых міжчалавечых грамадска-класавых умоў і праявы веры ў магчымасць устанаўлення на зямлі абсалютна справядлівага парадку. Гэтае імкненне пхае Сымона да ўсё новых вандровак. Кантакты з новымі рэгіёнамі краіны пераконваюць Сымона ў татальным панаванні зла і несправядлівасці. Зразумела, што ў такой сітуацыі журботныя настроі ў душы героя рашуча дамінуюць над радаснымі. Такі стан душы Сымона поўнасцю адпавядае настроям класічных рамантычных герояў.

Галоўны канфлікт паэмы Коласа выступае паміж вялікім музычным талентам Сымона і яго паднявольным становішчам у грамадстве. Вялікі музычны геній — Сымон з'яўляецца пастухом, вандроўным музыкантам, княжым музыкантам. Сымон-Музыка — гэта нявольнік, які пры дапамозе сваёй музыкі можа запанаваць на момант над пануючымі ў свеце. Панаванне „на момант“ не задавальняе Сымона. І гэта таксама становіцца адной з прычын яго рамантычных трывог і супярэчнасцей. Такім чынам асабісты комплекс побач з матывам грамадскай несправядлівасці з'яўляецца фундаментальным элементам рамантычнай канвы паэмы Коласа.

Вандроўніцтва Сымона гэта форма ўцёку ад людзей і вяртання да іх. Кантакты з людзьмі расчароўваюць Сымона. Чалавечы эгаізм, абыякавасць да прыгажосці мастацтва будзяць у сэрцы Сымона пратэст. Аднак без людзей герой не можа абыйсціся. Яго імкненне да людзей — гэта праявы натуральнага інстынкту, які вядзе заўсёды чалавека да чалавечай групы і калектыву. Старое, дэгенераванае грамадства дзейнічае на Сымона, як прорва: адхіляе і вабіць. Гэтым і тлумачацца безупынныя ўцёкі і вяртанні Сымона. Новыя кантакты і знаёмствы прыносяць Сымону новыя трывогі і боль. Аднак усё гэта патрэбна аўтару для таго, каб утрымоўваць свайго героя да канца ў канонах рамантычнай псіхікі. Даследчык Клячкоўскі слушна сцвярджае:

„Chcąc zgłębić istotę romantyzmu musimy więc przede wszystkim poznać skłonności rozdrażnionego człowieka”. (K. Kleczkowski, Romantyzm, Studium estetyczne, Warszawa 1892, s. 8).

Беларускі крытык Ю. Гаўрук — аўтар вельмі цікавай і арыгінальнай працы: „Сымон-Музыка“ (марфалагічны аналіз) са схільнасцей Сымона да вандровак робіць няслушны вывад: „...Ён заставаўся самотны ў грамадзе, ён мог заставацца самотны і без грамады“. Гаўрук не заўважае таго, што вандроўніцтва Сымона выклікана амаль заўсёды трыма прычынамі і намерамі: уцёкам ад эгаістычных несправядлівых людзей, пазнаваннем новых рэгіёнаў краіны, пошукамі новых, лепшых людзей. Сымон носіць у сабе прыроджаны інстынкт вандроўніка. Перспектыва дарогі выклікае ў ім непераможную ахвоту пайсці ў даль.

„Эх ты, шыр, прастор далёкі!
І шчаслівы будзе той,
Хто душою адзінокі,
Вольны сэрцам, яснавокі,
Згодна злучыцца з табой.“

Вандроўніцтва Сымона з'яўляецца формай пошукаў ідэальнай краіны, у якой не будзе выкарыстоўваць яго таленту ні жабрак, ні князь, краіны, у якой мастацтва стане ўласнасцю ўсіх добрых людзей. У разуменні Сымона вялікае мастацтва не можа быць зняволеным. Яго характар акрэслівае душа мастака, а не густы дылетантаў.

Гаворачы аб прычынах і мэтах вандроўніцтва Сымона, варта назваць яшчэ і тое, што ён многа разоў вяртаецца на месца сваіх спатканняў з каханай Ганнай. Трэба падкрэсліць, што наведванне месцаў, звязаных з эмацыянальнымі глыбокімі перажываннямі, гэта таксама тыповы прыём рамантычных твораў.

ANNA JANTAR

Фота па заказу

Заказвала Валянціна Касцючук з Клейнік.

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, я вучуся ў прафесіянальнай школе. Вучуся добра. Наш клас даволі часта арганізуе танцавальныя вечарыны. Аднойчы на вечарыну запрасілі хлопцаў з тэхнікума. І адзін з іх мне спадабаўся. І я яму таксама. Усё было б добра, каб не адно. Янку не падабаецца, што я вучуся ў гэтай школе. Кажа, што гэта не ганарова, што я павінна кінуць яе і пайсці ў ліцэй. Калі былі мы на прыватках, ён не дазваляў мне прызнацца, з якой я школы і прадстаўляў мяне як ліцэістку. І бацькам так мяне прадставіў. А чаго ж я маю цурацца сваёй школы? Па-мойму, усе прафесіі патрэбныя і карысныя. Школа мая мне падабаецца. І ўжо я думала кінуць сябраваць з Янкам, але я яго кахаю і цяжка мне зрабіць гэты крок. А ты, Сэрцайка, як глядзіш на гэтую справу?

Эля

Эля! Я зусім згодна з табой. Усе прафесіі ў нас патрэбныя. І кожны павінен выбраць сабе такую, якая яму падабаецца, якая яго цікавіць. Прафесіянальныя школы даюць прафесію кваліфікаванага работніка ў акрэсленай галіне гаспадаркі. І запатрабаванне на такіх работнікаў вялікае. Ды закончыўшы засадніччую школу, можна ж ісці вучыцца далей, спярша ў тэхнікум, а пасля і далей. І ты павінна гэта зрабіць, калі навука табе лёгка даецца. Здзіўляе мяне такі прымітыўны падыход да справы твайго хлопца, вучня з тэхнікума. Відаць, зазнайка ён, нос угару высока задзірае, а кругагляд яго вельмі абмежаваны.

Сэрцайка

Вер-не-вер

Дарагі Астроне! Непакоіць мяне адна справа. А гэта тое, што абяцалі нам даць спулдзельчую кватэру, з нецярплівасцю чакаем ад іх паведамлення. І вось прысніўся мне такі сон. Нібыта мой муж пагнаў пасвіць авечак. І тут жа пісьманосец прынёс паведамленне, каб ставіцца ў спулдзельню. Я падумала, што добра было б, каб пайшоў муж. Ён гэту справу лепш аформіць. Але потым раздумалася. „Хай ужо пасе тых авечак“, — сказала я сама да сябе і прачнулася. Што прадвяшчае гэты сон?

Люся

Люся! Чакае цябе нейкая вестка (бо пісьманосец прынёс пісьмо). Думаю, што вестка гэта будзе прыемная, паколькі табе прыснілася, што твой муж пасвіў авечак, а авечкі ў сне бачыць — пэўны поспех у справах.

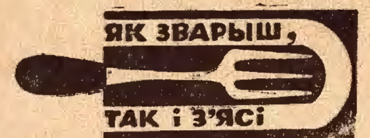
Астрон

Этнаграфічнае акенца

Хата Гальяша Міхальчука з Локніцы. *Фота Я. Целушэцкага.*

Куток практычных ведаў

САЛАТА З ГАРОДНІНЫ

Узяць 2 вялікія селеры, 5 морквін, 2 пятрушкі, 2 вялікія поры, банку зялёнага гарошку, 5 кіслых агуркоў, шклянку марынаваных грыбкоў або 2-3 струкі марынаванай папрыкі, 4 вінныя яблыкі, 3 шклянкі маянезу, а таксама 4 крутыя яечкі, 4 памідоры, пучок зеляніны (зялёная цыбулька ці пятрушка).

Селеры, моркву і пятрушку, абабраўшы, зварыць асобна. Астудзіўшы, дробна нарэзаць. Парэзаць таксама кіслыя агуркі, грыбкі, яблыкі і сырыя поры, а таксама, калі дадаем, то і папрыку. Усю нарэзаную гародніну змяшаць з зялёным гарошкам, лёгка пасаліць і пакінуць у місцы на нейкі час, накрыўшы. Перад падачай вымяшаць з маянезам, палажыць у салатніцу, а зверху прыбраць кавалкамі крутых яечак, кружкамі папрыкі, або згорнутымі скрылёчкамі кіслага агурка, зеляніной.

Каб салату зрабіць больш змястоўнай, можна перад тым, як будзем размешваць яе з маянезам, дадаць: дробна нарэзаную смажаную цяляціну ці шынку, або селядцы ў алеі, або далікатны жоўты сыр.

МАЯНЕЗ

Добры смак салаты ў многім залежыць ад смачнага маянезу. Найлепшы маянез атрымаецца тады, калі зробім яго самі, дома.

На місцы расцерці сыры жаўток з соллю і муштардай. Расціраючы ўсё гэта, дадаваць пакрыху соевы алей, а пасля запраўіць маянез лімонным сокам і невялікай колькасцю цукру. Маянез атрымаецца вельмі густы. Каб выкарыстаць яго да салаты, трэба развесці да адпаведнай гушчыні дaданым пакрысе пад канец расцірання малаком. Малако перад гэтым трэба закіпяціць і астудзіць. Іншы, але таксама добры смак будзе мець маянез, калі развядзем яго наварам з гародніны, кефірам, або смятанай. Падрыхтаваны такім чынам маянез удасца напэўна. Увага для маладых гаспадынь! Пры падрыхтоўцы маянезу неабходна ўсе складнікі расціраць увесь час у адзін бок.

На святочны стол з добрым маянезам можна падаць таксама вельмі простую, а аднaчасова смачную салату, якая складаецца са сцертага на бурачанай тарцы яблыка і цвёрдага жоўтага сыра.

Гаспадыня

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: У час рэгуляцыі ўласнасці сельскіх гаспадарак маці згадзілася, каб яе гаспадарку расписалі на дваіх дарослых сыноў, па чатыры гектары на кожнага. Старэйшы сын меў сваю сям'ю і жыў асобна. Маці аставалася на пажыццёвым утрыманні малодшага сына — кавалера. Аднак малодшы сын захварэў і памёр. Старэйшы сын хоча прадаць хату, у якой пражывае маці. Ён лічыць, што гаспадарка памершага брата прыпадае толькі яму, а маці, якой ужо 70 год, па старасці не можа быць наследніцай сельскай гаспадаркі. Ці маці прыслугоўвае нейкае права па памершым сыну, а калі не, то што станецца з пажыццёвым яе ўтрыманнем?

АДКАЗ: Няма такога закону, які б пазбаўляў старэйшых і няздольных да працы права на наследаванне сельскай гаспадаркі. Наадварот — арт. 1061 цывільнага кодэкса пастанаўляе, што бацькі спадкадаўцы наследуюць сельскую гаспадарку, калі маюць кваліфікацыі для вядзення гаспадаркі, або ў часе смерці спадкадаўцы былі трывала няздольныя да працы. Заўважыць трэба, што за трывала няздольных да працы, апрача калек і інвалідаў, лічацца жанчыны, якім споўнілася 60 год, і мужчыны, якім споўнілася 65 год. Іншая справа, ці пры падзеле спадчыны атрымаюць яны гаспадарку, хоць і гэта не выключана. У нашым прыкладзе маці мае права да 3/8 частак спадчыны, а сын да 5/8. Значыць гэта, што сын нічога са спадчыннай маёмасці без згоды маці прадаць не можа. Што датычыць пажыццёвага ўтрымання, то з'яўляецца яно даўгом спадчыны і сына будзе яно абцяжваць у частцы, у якой ён наследуе спадчыну, г.зн. у 5/8.

Запіскі натураліста

ІХНАГЕАЛОГІЯ ГЛЕБЫ

Геалагічныя ўмовы захоўвання арганізмаў у глебе маюць вялікае практычнае значэнне для існавання народа на зямным шары. Вось чаму гэтыя пытанні падлягаюць залічванню іх у катэгорыі навук не толькі да гістарычнай геалогіі, але і да аховы экалагічнага асяроддзя наогул.

Кожны з нас знаёмы з глебай (мал. 2). Аднак не ўсе ўсведамляюць значэнне глебы ў развіцці грамадства краіны. Ад гэтай звычайнай „гразі“, якую мы топчам нагамі, залежыць існаванне ўсіх наземных арганізмаў на зямлі — раслін ды жывёлы.

Назіраючы навакольную прыроду, кожнаму з нас усё здаецца вечным, ад старажытнасці існуючым; незнішчальным ды нестваральным. Аднак былі даўнія часы, калі глебы на зямлі не было. Існавалі толькі вялізныя пустыні і моры. Першыя сляды жыцця знойдзены ў батанічнай серыі філітаў — акамянелых глінах, якія адкладаліся ў водных басейнах. Сапраўдныя глебы не існавалі ў геалагічных перыядах: кембрый, ардавік, сілур, дэвон — на працягу 250 мільёнаў гадоў.

Глеба ўтвараецца пад уплывам такіх фактараў, як: геалагічная будова тэрыторыі, раслінных і жывёльных арганізмаў, клімату, рэльефу ды часу. Усе фактары глебаўтварэння раўназначныя. Таму, калі ў гэты час адсутнічаў адзін фактар — расліннасць, дык не было і глебы. Прымітыўная расліннасць — псілафіты (мал. 1), якія адзіночна змяшчаліся на берагах вадаёмаў, не мелі магчымасці стварыць глебу. Пачынаючы ад верхняга дэвону і каменнавугальнага перыяду, з цягам часу на берагах вадаёмаў, рэк і балоцістых мясцін сфармаваліся глебы. На іх вырастала буйная расліннасць, якая з прычыны вуглефікацыі пакінула сляды свайго існавання ў выглядзе залежаў каменнага вугалю. Апошняя частка мацерыкоў не мела глебавага покрыва і была бясплённай пустыняй.

Калі мы бачым кучу вугалю, думаем толькі, што гэта ёсць добрая крыніца топліва; ды мала хто сабе ўсведамляе, што ад часу яго ўтварэння мінула 300 мільёнаў гадоў. У наш перыяд — галацэна, вугаль практычна не ўтвараецца. Такім чынам, вугаль трэба берагчы як вельмі важны прадукт энергіі.

Ад пермскага перыяду — 250 мільёнаў гадоў таму назад, глебы з'явіліся і на ўнутраных частках мацерыкоў. Расліннасць дала прытулак ды корм шматлікім відам жывёлы. Здавалася б, што мы ўжо дайшлі да сутнасці: на зямлі ёсць глебы, расліннасць, жывёла... Ды справа накіравалася зусім інакш. На зямлі адбываліся гіганцкія змены. Зніклі мацерыкі, затапляемыя марскімі трансгрэсіямі і паяўляліся — у выніку пераўтварэння ды адступлення мора. Глебы перакрыліся адкладамі, сляды жыцця засталіся ў выглядзе чорнага рэчыва — гумусу, пераўтварыліся ў вуглефіцыраваныя часцінкі, рэдка цяпер знаходзяцца ў выкапневым стане. Глеба, якую мы бачым сёння, з'явілася нанава.

На Беласточчыне ў паўднёвай частцы, пасля трэцяга абледзянення, ад міжледавіковага — інтэргляцыянальнага, перыяду РЫСС-ВЮРМ прайшло 100 тысяч гадоў.

Геалагічныя даследаванні ў Гайнаўцы на Горным, выявілі інтэргляцыял МІНДЭЛЬ-РЫСС, на глыбіні 147 метраў. Знойдзены былі астаткі лісця дуба, вольхі і кавалак дрэва. З гэтага часу мінула 250 тысяч гадоў.

Інтэргляцыял неабходна сабе ўявіць, як час, пры якім нармальна развівалася жыццё, вырошчвалася расліннасць, жыла жывёла. І толькі страшнае пахаладанне ды насоўванне ледавіка са Скандынавіі, перапыніла жыццё. Ледавік прынёс многа гліны, пяску, жвіру і каменняў. Гэты матэрыял пахаваў глебы на вялікай глыбіні. У абліччы гэтых вялізных геалагічных катаклізмаў мы павінны цаніць тое, што ёсць. Захоўваць глебу — крыніцу нашага існавання. Сцерагчы глебу трэба ад прыродных разбуральных фактараў, такіх, як размыў вадой — эрозіі (мал. 3) і развяванне ветрам — дэфляцыі (мал. 4).

Паверхня каштоўнай глебы з кожным годам змяншаецца, а насельніцтва прыбаўляецца. Неабходна памятаць, што кожны дом, панадворак, пляцоўка, дарога, парк — займаюць жыватворную плошчу зямлі. Ад глебы адбіраецца магчымасць выконваць сваю ролю — ураджайнасць.

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін

ТРЫБУНА чытачоў

Сустрэча ў гміне

Старшыня ГП БГКТ Мікалай Самоцік як радны Ваяводскай рады нарадовай у Беластоку наведаў Нараўку. Тут ён сустрэўся з настаўнікамі зборнай гміннай школы. Цікавіўся праблемамі навучання беларускай мовы ў школах гміны і даездам дзяцей у школы.

Дзеці ў нас маюць добрую апеку. У зборную гмінную школу дзеці з вёсак Масева, Альхоўка, Міклашэва і Плянты давозяцца школьным аўтобусам. Са Скупава прыязджаюць прычэпай „Ельч". У школе дзеці атрымліваюць дапамогу ў падрыхтоўцы ўрокаў. Больш 300 вучняў у Нараўцы атрымліваюць булачкі, малако і сыр. Кормяць дзяцей і ў в. Лука.

Горш прадстаўляецца справа з заменнымі часткамі да аўтобуса, якім дзеці даязджаюць у школу. Вельмі цяжка дастаць іх. Другая справа — гэта пытанне: хто мае плаціць за даезд дзяцей? Не ўсе ўмовы, падпісаныя ўладамі, прыняліся ў гміне. Мясцовы СКР адмовіўся бясплатна давозіць дзяцей. **А. З.**

Праца чакае

Чаромха з'яўляецца адным з буйнейшых цэнтраў, разбудоўваюцца прадпрыемствы чыгуначнай ўстановы. Трэба ўсё больш рабочых. Як мне сказалі ў гміне, найбольш рабочых трэба для працы на чыгунцы — у паравозным дэпо, вагонным дэпо, трактарысты ў ДЗ, механіка-кансерватара для прадпрыемства ўдасканальвання рамясла (ЗДЗ) і кожнага колькасць вучняў для вывучэння прафесій слесара-механіка, токара і гэтак далей на тым жа прадпрыемстве. Не хапае таксама ў Чаромсе пісьманосца на пошце. На гэтую пасаду можа быць мужчына ці жанчына прынамсі з пачатковай адукацыяй. Зарплата больш 3000 зл.

У гміннай установе зарэгістравана толькі 10 жанчын, з таго 3 з сярэдняй адукацыяй, 1 з прафесіянальнай сельскагаспадарчай, 2 з пачатковай. Астатняя — з незакончанай пачатковай. Кожная з гэтых жанчын разлічвае на працу на чыгунцы. Як бачым, чыгуначная традыцыя ў Чаромхаўскай гміне далей папулярная. **(ус)**

Заслужаныя настаўнікі

У гміннай зборнай школе ў Чаромсе ёсць многа настаўнікаў, якім Рада Дзяржавы ПНР за шматгадовую педагагічную дзейнасць прызнала Залатыя Крыжы Заслугі. Вось яны: Вера Бахарэвіч, Надзея Хіліманюк, Тарэса Мусюк, Расціслаў Налівайка, Яніна Скок і Люцына Нядзведская. У гэтым годзе Марыі Качко ўзнагарода была ўручана з нагоды Дня настаўніка.

Трэба сказаць, што вышэй спамянутыя настаўнікі карыстаюцца добрай апініяй у шырокім кругу сяброў, у бацькоўскім камітэце, а таксама сярод вучняў. **(ус)**

Вуліца Гагарына —ізноў

Нядаўна „Ніва" апублікавала артыкул пра вуліцу Гагарына ў Бельску. Сёння я рашыў напісаць пра яе шырэй. Брук на ёй разабралі, і, як было напісана, засталіся ямы ды балота. А гэта вуліца вельмі рухлівая, бо на ёй знаходзіцца шматгалінная спулдзельня, інкубатар, усе магазіны ГС і насенная цэнтраля. У вуліцу Гагарына ўпіраецца вуліца Рэяновая, а на Рэяновай знаходзіцца склад сельскагаспадарчых машын, меліярацыйнае прадпрыемства, пякарня, ГС, выраб газіраванай вады, пункт скупкі жывёлы, будаўнічае прадпрыемства, склад будаўнічай драўніны і мясная цэнтраля. А на вуліцу Рэяновую без вуліцы Гагарына не даедзеш. Значыць такая вуліца, як Гагарына, павінна хутка будавацца. Не ведаю, хто за яе пабудову адказны, але павінен яе пабудаваць як найхутчэй. Бо хто Бельска не ведае, можа падумаць, што вуліца Гагарына малаважная. А ў сапраўднасці гэта адна з найважнейшых вуліц горада.

Кірылюк Міхал

Прыемная вестка

„Ніва" заваёўвае ўсё больш новых чытачоў. І не толькі ў нас. Чытаюць яе многія ў Савецкай Беларусі. Вось нядаўна звярнулася да мяне трое савецкіх калег па рабоце, каб зрабіць ім гадавую падпіску на наш тыднёвік. З прыемнасцю я выканаў іх просьбу. І так „Ніва" вандруе за рубяжы нашай краіны, каб знаёміць савецкіх людзей з дасягненнямі Беласточчыны, з жыццём і працай нашых мястэчак і вёсак. Прыемная гэта вестка і хацелася б, каб такіх паяўлялася больш на старонках „Нівы". **(ус)**

Абяцалі і зрабілі

У жніўні мінулага года я пісаў аб патрэбе асвятлення дубяжынскай грэблі. Бельская гміна ў сваім адказе на крытыку абяцала, што справа вырашыцца, як толькі знойдуць выканаўцу.

І вось хачу сказаць, што слова было стрымана. Зараз на дарозе з Дубяжына ў Падбелле і на чыгуначны прыпынак ёсць вулічнае асвятленне. Гэта яшчэ адзін доказ, што адміністрацыя Бельскай гміны не пускае слоў на вецер. **(ус)**

Адгародзяцца ад дзікаў

Часта чуюцца скаргі сялян пушчанскіх вёсак на страты, якія робяць лясныя звяры. Яны выходзяць на палі і нішчаць пасевы. Найбольш вінаваты ў гэтым дзікі. Надлясніцтва Броўск у Грушках зацікавілася гэтай праблемай. Карыстаючыся момантам, што цяпер сяляне маюць менш працы, выступіла з прапановай абгарадзіць пушчу. Надлясніцтва дае матэрыял, а сяляне толькі абгародзяць. Варта ўзяцца за работу, карысць напэўна будзе ўсім.

А. З.

У адрас нашага гандлю

Клопаты бацькоў школьнікаў

Многа ўжо пісалася ў „Ніве" аб недахопах нашага гандлю. Сёння яшчэ адзін прыклад.

У мінулым годзе я хацеў купіць сваім дочкам зімовае паліто. Меншае — на 1,34 м я купіў, а на 1,46 — 1,50 м і дагэтуль не магу знайсці. Ёсць многа прыгожых футраў для дзяцей, ды ўсё малых размераў. А на 1,42 — 1,52 і са свечкай не знойдзеш. Хоць ты за граніцу едзь. Няўжо наша вытворчасць не шые такіх размераў? А мо гэта толькі бязраднасць гандлёўцаў...

(к-ус)

*

Ужо даволі доўга шукаю дзецям патрэбных на фізкультурныя заняткі касцюмаў (для дзяўчатак). І ўсё нідзе не магу купіць гэтага. А ў школе патрабуюць. Дзіця (ды і настаўнікі таксама) не разбіраюцца ў тым, што гэта не залежыць ад бацькоў, што кожны з вялікай ахвотай купіў бы ўсё неабходнае свайму дзіцяці. Але дзе? На маю думку, мясцовы гандаль пры дапамозе школы павінен забяспечыць свае крамы такімі рэчамі, як касцюмы для фізкультуры, спартыўныя тапачкі, школьныя фартушкі і т.п. Ужо час падумаць аб гэтым і сур'ёзна. **(м-ка)**

Наша пошта

Аўтар „Заява", які піша ў рэдакцыю многа пісем ад імя розных канкрэтных людзей. Просім, ясней фармулюйце думкі і пішыце выразней — часта мы не можам прачытаць і зразумець вас. У апошні час вы прыслалі пісьмы ад імя Таццяны Амельянюк і Яўгенія Антанюка.

Адносна просьбы Таццяны Амельянюк у пошуках дачкі, якая была ва Усходняй Прусіі. У гэтай справе вам не патрэбны адрас Чырвонага Крыжа ГДР, хопіць, калі вы звернецеся ў Польскі Чырвоны Крыж у Варшаве.

Адносна просьбы Яўгенія Антанюка ў пошуках загінуўшага сына — вучня прафесіянальнай школы ў Бельску. У гэтай справе толькі міліцыя можа вам памагчы.

Антаніна Харкевіч з Гайнаўскага беларускага ліцэя. З вялікай радасцю прымаем вас у рады карэспандэнтаў „Нівы". Першая і добрая інфармацыя пра вёску Ляшукі будзе надрукавана.

Такіх больш

У апошні час у Крывяцічах добра развіваецца жывёлагадоўля. Іван Клін і Фёдар Суліма гадуюць свіней. Здаюць дзяржаве па некалькі разоў у год.

Васіль Суліма, Іван Васілюк і Юры Дружба займаюцца гадоўляй букатаў пароды „шаралез". Сельскагаспадарчая суполка гадуе курэй. Ёсць спецыяльная мураваная ферма. У год здаюць па пяць-шэсць разоў па 16-18 тысяч брайлераў. У гэтым годзе сельсуполка, якой кіруе Рыгор Катушэўскі, здала больш як тысячу тон збожжа — пшаніцу, жыта, ячмень і лубін.

Іван Кірызюк

Недакладная інфармацыя

Беласток разрастаецца. Дык і заблудзіцца лёгка. Надта карысная рэч — гарадская камунікацыя. Таксі дарагое ды і даехаць усюды можна чырвоным аўтобусам. І вось адзін недахоп. На вуліцы Ліповай у Беластоку каля Акруговага праўлення лясамі ці на Антанюку каля меліярацыйных школ напісаны нумары аўтобусаў, а таблічак, па якіх вуліцах яны едуць, няма. Будзь тут разумны і здагадайся, якім нумарам трэба табе даехаць на тую ці іншую вуліцу. Скажуць, папытай. Ды здаецца, што гэта не выйсце. Інфармацыя павінна быць дакладная і ясная, каб кожны мог прачытаць і ведаць, што зрабіць. **А. З.**

Вёска без святла

У вёсцы Ляшукі, што ў Нараўкаўскай гміне, ужо больш, чым год часу не асветлена вуліца. У вёсцы вельмі цёмна. Летам было паўбяды. Горш цяпер, калі вельмі хутка вечарэе і цямнее. Ісці рана ці ўвечары на аўтобусны прыпынак — гэта проста кашмар. На прыпынку даволі відна, бо паблізу знаходзіцца асветлены магазін, і ад яго б'е святло. Праўда, у самым пачатку вёскі таксама кожны вечар запальваецца адна-адзіная лямпачка. Яе пільнуюць самі жыхары вёскі, яны на змену — то адзін, то другі купляюць лямпачкі, а ўкрунуць просяць суседа — маладога хлапца. Здаецца, што трэба было б у цэласці заняцца асвятленнем вуліцы і давесці яе да парадку. **А. Х.**

У Кляшчэлях —суха

У палове кастрычніка жыхар Дабрывады С. М. так мне аднойчы кажа: „Ты, Валодзя, скрытыкуй Кляшчэлеўскую гміну, бо дарогі не хочуць нам зрабіць на кляшчэлеўскую станцыю. Там можна ў балоце ўтапіцца. Прыедзь, пабач."

Будучы ў Кляшчэлях, заглянуў я ў гміну. Там рашыў правесці размову з адказным за гэтыя справы працаўніком — Мікалаем Младзяноўскім. Ён пацвердзіў, што рамонт дарогі з Дабрывады на чыгуначную станцыю ў Кляшчэлі неабходны, але не мог назваць тэрміну заканчэння работы. Быў клопат з рабочымі. Аднак потым аказалася, што праблема была вырашана. Рамонт дарогі зрабілі і зрабілі талкова. Аб гэтым факце паведаміў мне той самы селянін з Дабрывады.

У даным выпадку талковая і шчырая размова з мясцовым начальствам хутка памагла вырашыць справу. Не трэба было і крытыкаваць. Гэты прыклад я стаўлю пад развагу сваім сябрам-карэспандэнтам і наогул усім чытачам „Нівы".

(ус)

Няслаўная хроніка

Трагічныя выпадкі здарыліся зноў на Беласточчыне. Паблізу прыпынка ПКП Чупрынова, гміна Кузніца Беластоцкая, пасажырскі поезд забіў чалавека з таго ж Чупрынова, які раптоўна ўвайшоў на рэйкі перад пад'язджаючым поездам.

Таксама трагічны выпадак быў каля станцыі ПКП Леўкі, гміна Бельск. Па рэйках ішоў чалавек з Бельска, раз'ехаў яго пасажырскі поезд, які ў той час ехаў з Седлец у Беласток.

У адказ на нашу крытыку

Да публікацыі „НЯМА БУЛАЧАК", „Ніва" № 46/1185 ад 12 лістапада 1978 г.
Адказвае: ГС У МІЛЕЙЧЫЦАХ.

W odpowiedzi na notatkę prasową niniejszym powiadamia się, iż zdolność produkcyjna tutejszej piekarni wystarcza tylko do pokrycia zapotrzebowania na pieczywo podstawowe tj. chleb. W związku z tym nie można przystąpić do produkcji pieczywa pszennego kosztem produkcji chleba. Pieczywo pszenne jest dowożone z piekarni Gminnej Spółdzielni Boćki trzy razy w tygodniu, lecz w ilościach nie pokrywających aktualnych potrzeb, gdyż i ta piekarnia nie posiada wystarczającej ilości pieczywa.

Sąsiednie piekarnie nie posiadają nadwyżek produkcyjnych i **do czasu zakończenia rozbudowy piekarni w Gminnej Spółdzielni Nurzec, sytuacja ta nie ulegnie poprawie. Piekarnia w Nurcu rozpocznie produkcję w styczniu 1979 roku i obejmie zaopatrzenie sieci detalicznej tutejszej Spółdzielni.**

Dołożymy ponadto starań, aby w miarę możliwości złagodzić pokrycie zapotrzebowania na pieczywo pszenne drobne.

V-ce Prezes d/s Handlu i Prod.
(—) E. Ptaszyński

Да публікацыі „МАРНАТРАЎСТВА", „Ніва" № 46/1185 ад 12 лістапада 1978 г.
Адказвае: ГАЙНАЎСКАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА ДРАЎНІННАЙ ПРАМЫСЛОВАСЦІ Ў ГАЙНАЎЦЫ.

Nawiązując do przesłanej notatki prasowej pt. „Marnotrawstwo", Dyrekcja Przedsiębiorstwa uprzejmie wyjaśnia co następuje:

Na skutek ogromnych trudności, z jakimi borykał się nasz Zakład Produkcji Mebli, spowodowanych kooperacyjną dostawą tzw. formatek szlarafii (specjalnie sformowane sprężyny do produkcji wersalek), od 1976 roku uruchomiliśmy własną produkcję formatek sprężynowych.

Produkcja tych formatek zwanych w/g fachowego określenia „formatkami BONELL" wytwarzana jest na importowanym ze Szwajcarii komplecie agregatów firmy SPUCHL. Omawiany zestaw agregatów jest wysoce zautomatyzowanym i nowoczesnym ciągiem obrabiarek. Ze względu na wysoką precyzję tych maszyn, najważniejszym warunkiem wydajnej i bezawaryjnej pracy jest stosowanie drutu sprężynowego (do produkcji formatek BONELL) o wysokich parametrach jakościowych, a głównie o równej twardości i sprężystości na całej powierzchni, oraz minimalnej tolerancji wymiarowej (równomierna średnica). Niedotrzymanie tych parametrów technicznych powoduje awarie i przestoje, tym bardziej kłopotliwe, że wymagające wymiany części, a nawet podzespołów, za które trzeba płacić dewizami II obiegu KK.

Ze względu na brak środków dewizowych, produkowanie formatek BONELL z drutu importowanego nie wchodziło w rachubę. Z konieczności więc Przedsiębiorstwo zmuszone było oprzeć produkcję formatek w całości o dostawy krajowego drutu sprężynowego.

Mimo niewątpliwych wysiłków, producent drutu DRUMET — Włocławek nie dopracował się technologii, która pozwoliłaby na skuteczne konkurowanie krajowego drutu sprężynowego z drutem importowym, do jakiego w zasadzie przystosowane są agregaty SPUCHL. W zaistniałej więc sytuacji w naszym Zakładzie Mebli systematycznie co miesiąc powstaje tzw. odpad produkcyjny w postaci drutu sprężynowego, który mimo iż zewnętrznie nie różni się niczym od drutu pełnowartościowego, posiada wady całkowicie uniemożliwiające jego zastosowanie zgodnie z przeznaczeniem. Są to partie drutu występujące w kręgach zawierających pozostałe odcinki o parametrach uniemożliwiających właściwe wykorzystanie. **Próby przerobienia partii drutu, odbiegającego jakością od niezbędnego minimum, kończyły się poważnymi uszkodzeniami obrabiarek,** to też nie ma żadnego sensu i możliwości, mimo wykrytych wad, zużycia go do produkcji sprężyn.

Wykrycie wad przed rozpoczęciem produkcji w poszczególnych kręgach i zareklamowanie partii drutu wadliwego nie jest możliwe, bowiem wady ujawniają się dopiero w trakcie produkcji. Rocznie Przedsiębiorstwo tutejsze sprowadza ca 300 ton tego drutu, zaś odpad, o którym mowa, stanowi średnio ca 3% ogólnej ilości.

Z chwilą powstawania odrzutów drutu sprężynowego, który nie może być wykorzystany do innych celów w tut. Przedsiębiorstwie, **podjęliśmy energiczne działanie w kierunku znalezienia nabywcy na zbędne nam ilości drutów.**

Drut zgłaszaliśmy do upłynnienia m.in. centralnemu dystrybutorowi wyrobów metalowych — Centrali Handlowej Wyrobów metalowych METALZBYT w Bytomiu, producentowi drutu f-ki DRUMET we Włocławku oraz Delegaturze BOMIS w Białymstoku, specjalizującej się w upłynnianiu materiałów zbędnych. W przedmiotowej sprawie dysponujemy obfitą korespondencją, która w każdej chwili może być udostępniona do wglądu, z której zaś wynika, iż Przedsiębiorstwo uczyniło maksimum starań, by znaleźć nabywcę na zbędne ilości drutów odpadowych.

Niestety do dnia dzisiejszego nie udało się nam upłynnić zbędnych ilości. W tej sytuacji drut ten przeznaczono na złom, do powtórnego wykorzystania w hutnictwie.

Dla udokumentowania naszego działania w tym zakresie przedkładamy 5 egz. fotokopii pism — negatywnych odpowiedzi.

Na marginesie sprawy musimy jednak stwierdzić, że Wirski nie zadał sobie zbyt wiele trudu, aby problem, który poruszył w swojej notatce, zbadać dogłębniej.

Przypuszczamy, że gdyby na sprawę tego drutu spojrzał przynajmniej z punktu widzenia dwóch stron, to inna byłaby treść notatki.

Wydaje się nam, że każda ocena, nawet negatywna, powinna być jednak obiektywna i sprawiedliwie oceniająca wysiłki i działania zaangażowanego zespołu pracowników HPPD.

Z-ca Dyrektora
d/s Produkcji i Zbytu
mgr inż. Jan Piskur

У ГАСЦЯХ

Хвядос Сойка ў роднай вёсцы не быў гадоў дзесяць. І вось у адзін свой водпуск сказаў сам сабе: „Хопіць! Хоць на два-тры дні, а заеду".

Дзядзька Сцяпан — больш нікога з блізкай радні ў вёсцы ў Хвядоса не засталося — быў так рады прыезду пляменніка! Закалоў парася, адкруціў галовы дзесяці курам і прыцягнуў з сельмага скрынку рознакаліберных бутэлек.

Прыйшлі суседзі — дзед Анціп, аднакласнік Сяргей Баразна і калгасны рахункавод Скакун.

Хвядоса пасадзілі на самае ганаровае месца за сталом — на покуце.

— Ну, пляменнічак, дзякуй, што прыехаў, — сказаў дзядзька. — Пасядзім, пагамонім, паўспамінаем. А пакуль па маленькай, за прыезд.

І дзядзька напоўніў гранёную шклянку, па самы верх.

— Мнагавата, дзядзька Сцяпан, — заікнуўся Хвядос.

— У нас, браце, па-простаму, — азваўся Сяргей Баразна.

— На пачатак — норма, — пазіраючы ўбок, сказаў рахункавод Скакун.

— Ты, Хведарка, не супраціўляйся, — падміргнуў дзед Анціп. — Ты — у гасцях.

— Будзь здаровы, госцейка! — сказаў і дзядзька Сцяпан, адным глыткам асушыўшы свой посуд.

Хвядос заплюшчыў вочы й асіліў палову шклянкі.

— Крыўду ў шклянцы хочаш аставіць? — пляснула ў далоні цётка Дар'я.

— Ды я... не... — выціраючы вочы і ледзь пераводзячы дыханне, пачаў апраўдвацца Хвядос.

— Не пярэч, Хвядоска... Дацягні да канца, — пакрыўдзіўся дзед Анціп.

Хвядос здаўся і дапіў шклянку.

— Вось гэта па-нашаму! — пахваліў яго дзядзька Сцяпан і зноў напоўніў шклянкі.

— Цяпер для гамонкі... Каб весялей гаварылася... Давай, Хвядоска!

Хвядос коса зірнуў на шклянку.

— Ты не пярэч! — рубануў далонню паветра дзед Анціп.

— Не пярэч! Колькі гадоў на родная старане не быў, га?

— Ты, Хведар, нос не занось угору, — строга сказаў Сяргей.

— На пачатак — норма, — гледзячы міма госця, азваўся рахункавод.

У два заходы Хвядос зноў перакуліў шклянку.

Падзенічала. Загаварылі ўсе адразу. Але слухаць не было каму і дзядзька Сцяпан зноў наліў шклянкі.

— Дзядзька Сцяпан!.. Мне... таго...

— Маўчы...

— Не пярэч!

— На пачатак — норма...

Хвядос матнуў галавою, пабялеў, быццам яму трэба было скакаць у прорву, і выпіў шклянку да дна.

— Ды я ж і не п'ю гарэлкі. Ніколі не п'ю, — ледзь варочаючы языком, сказаў Хвядос і звадіўся пад стол.

Дзед Анціп пачухаў бараду:

— Бач ты яго, не п'ю, кажа, а набраўся...

Мікола Корч

— Тут рыхтуюць фігурыстаў для заграпічных паездак!

НІЎКА

АРТЫСТ

Пажылая задрыпанка да знаёмай:

— Мой сын — сапраўдны хірург. Зрабіў ужо амаль трыста аперацый і ні разу не парэзаўся!

ЯК Я АДНОЙЧЫ БЫЎ ЖАНАТЫМ

Таварыш мой, пытаеш ты,
Чаму дасюль я халасты.
А я аднойчы жонку меў,
Аб тым вядома толькі мне.

Прыйшлі мы, памятаю ў ЗАГС,
Там запісалі хутка нас,
А жонка — мара, ад такой
З нас кожны страціў бы спакой.

Але як выйшаў за парог,
Я на нагах стаяць не змог,
Апанаваў раптоўны жах,
Пачаў я вянуць на вачах.

Браточкі, што я нарабіў?
Ды я ж, як вецер, вольны быў,
Куды, бывала, захачу,
Туды, як птушка, палячу.

І як ужо мне зараз быць,
Што з гэтай жонкаю рабіць?
І не змірыцца мне, чаму ж
Не кавалер я ўжо, а муж?

Халодны пот мяне прабіў...
Пачаў будзільнік звон.
І я бясконца рады быў,
Што гэта толькі сон.

Мікола Вяршынін

...Заўсёды выйдзе насустрач бліжняму, каб перагарадзіць яму дарогу.

У задрыпкухні.

ВЕДАЕ

Муж: — Цяпер, калі мы жанаты, я магу звярнуць увагу на некаторыя твае заганы...

Жонка: — Не турбуйся, дарагі, я ўсё ведаю сама. Гэта тыя заганы, з-за якіх мне не дастаўся лепшы муж, чым ты.

МЫ І ДЗЕЦІ

— Міколка! Калі ты зробіш усе свае ўрокі, вазьмі гэты ліст і ўкінь у паштовую скрынку.

На наступны дзень:

— Ну, як? Ты ўкінуў учора ліст?

— А я, татка, учора ўрокаў не падрыхтаваў...

АБАВЯЗАК

Дырэктар Задрыпанюк прабірае новага кур'ера:

— Табе гаварыў мой намеснік, што ты павінен рабіць пасля абеду?

— Так. Будзіць яго, як толькі вы вернецеся.

ТАКСАМА

— Ведаеш, Насцейка, я выйду замуж толькі з кахання, — прызнаецца сяброўцы Маня.

— Я таксама... — адказвае Насцейка і дадае: — Калі не знайду нічога лепшага.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Крыстыны Шульц з Беластока змяшчаем песню

ŻOŁNIERSKIE DZIEWCZYNY

słowa: Piotr Łosowski
muzyka: Ali Krauzowicz

Wojsko chętnie idzie w pole na ćwiczenia,
bo rozkaz to rozkaz, więc tłumaczeń nie ma!
Dziewczętom w miasteczku będzie chłopców brak,
a chłopcy żegnają swe sympatie tak:

Dajcie nam, dziewczęta,
całusa na drogę,
kilka słów serdecznych i swych oczu blask.
Każda niech pamięta,
czeka nas przed progiem,
a my powrócimy, kiedy przyjdzie czas!

Kiedy wojsko ćwiczy gdzieś na poligonie,
zawsze jest w natarciu, nigdy zaś w obronie!
Drogą jest bezdroże, różą polny mak,
a chłopcy śpiewają sierżantowi tak:

Pozwól nam, sierżancie,
chwilę choć odpocząć,
noc jest w wojsku krótka, szybko biegną dni.
A gdy już po warcie
sen przychodzi nocą,
śnią się nam dziewczyny i przepustka śni!

Kiedy wojsko z ćwiczeń powraca do koszar,
każda z dziewcząt kwiaty wpięte ma we włosy,
każda z nich na twarzy szczęścia uśmiech ma,
a chłopcy śpiewają swym dziewczętom tak:

Ubierzcie, dziewczyny,
najpiękniejsze stroje,
powróciły z nami wasze dobre dni!
Co jest do zdobycia,
weźmiemy przebojem,
znów będziemy razem jedną drogą iść!

ГУМАР З БАРАДОЮ

ПРЫГОЖАНЬКАЯ ЖОНКА

— Ты, Іван, маеш такую прыгожанькую жонку, што толькі гляну на яе, адразу паўтараю: „И не введи нас во искушение"...

— Э-э, калі б ты знаў яе так добра, як я, дык паўтараў бы: „Избави нас от лукавого"!

КУРЁЗЫ

ЗЛОДЗЕЙ-ВЫКРЫВАЛЬНІК

Фенаменальныя здольнасці праявіў настаўнік Рычард Петэр Джэнкінс, абкрадаючы лепшыя універмагі Лондана. За апошнія два гады ён „набыў" такім спосабам тавараў на дзевяноста тысяч фунтаў. У спісе, складзеным паліцыяй, 1.100 назваў. Тут — карціна работы Пікасо коштам 7 тысяч фунтаў, карціна Уільяма Блейка, ацэненая ў 12 тысяч фунтаў, чатыры кашмірскія шалі, два каляровыя тэлевізары, два стэрэапрайгравальнікі. Усё гэта ўпрыгожвала кватэру Джэнкінса.

„Я люблю прыгожыя рэчы, якімі гандлююць дарагія магазіны, а грошай на іх у мяне няма, — растлумачваў Джэнкінс свае паводзіны паліцэйскім, — і потым мне прыносіць задавальненне ашукваць служачых магазінаў, а для гэтага ж патрабуюцца моцныя нервы". Калі паліцэйскія звярнуліся ў школу, дзе Джэнкінс выкладаў англійскую мову, то высветлілася, што ён не вельмі стараўся на рабоце, затое любіў паразважаць аб шкодным і бескалапотным жыцці. А вось яго апошняе разважанне перад тым, як сесці за краты:

„Не думайце, што я клептаман ці псіхічна ненармальны. Я цудоўна разумею, што красці — амаральна. Але вы зайдзіце ў любы лонданскі універмаг, пагледзіце на цэны, якія там выстаўлены. А цяпер скажыце, хто ненармальны?"

Калі позна вечарам, увайшоўшы ў пад'езд свайго дома, вы ўбачылі выпіваючых мужчын, прывітайцеся з імі, пажадайце ім прыемнага апетыта, спакойнай ночы і ціха прайдзіце ў сваю кватэру. Гэта значна прадоўжыць час вашага жыцця.